

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra teologických věd

Bakalářská práce

VOLNOČASOVÉ AKTIVITY V HLUBOKÉ NAD VLTAVOU
V LETECH 1900–1950

Autor práce: Kristina Šídlová

Vedoucí práce: Prof. ThLic. PaedDr. Martin Weis, Th.D.

Studijní program: Pedagogika volného času (PS)

2022

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem autorkou této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Datum: 22. 3. 2022

Jméno a příjmení: Kristina Šídllová

Podpis studenta

Poděkování

Děkuji vedoucímu bakalářské práce prof. ThLic. PaedDr. Martinu Weisovi, Th.D., za cenné rady, připomínky a metodické vedení mé práce. Další mé poděkování patří panu starostovi Ing. Tomáši Jirsovi, členům zastupitelstva Městského úřadu v Hluboké nad Vltavou a knihovnici Marii Krejcarové za poskytnutí užitečných rad a dokumentů z Městské knihovny v Hluboké nad Vltavou. Rovněž děkuji celé své rodině a příteli za neskonalou trpělivost a podporu, kterou mi prokazovali po celou dobu vzniku práce.

Obsah

Obsah.....	4
Úvod.....	6
1. Volný čas	7
1.1 Vymezení pojmu volný čas	7
1.2 Pojetí volného času	8
1.3 Historický vývoj volného času	10
2. Dějiny města Hluboké nad Vltavou.....	14
2.1 Počátky Hluboké.....	14
2.2 Válečná období v Hluboké nad Vltavou ve vztahu k volnočasovým aktivitám....	15
2.3 První světová válka v Hluboké nad Vltavou	16
2.4 Druhá světová válka v Hluboké nad Vltavou	19
3. Školství v Hluboké nad Vltavou.....	24
3.1 Historie škol v Hluboké nad Vltavou	24
3.2 Schwarzenberská školka.....	26
3.3 Volnočasové aktivity ve školách Hluboké nad Vltavou.....	28
4. Volnočasové aktivity v Hluboké nad Vltavou v letech 1900–1950.....	30
4.1 Přehled spolkových činností v Hluboké nad Vltavou	30
4.1.1 Závěš.....	31
4.1.2 Včelařský spolek	32
4.1.3 Nadace.....	33
4.1.4 Český rybářský klub	33
4.1.5 Spolek Čechoslovák.....	34
4.1.6 Hasičský sbor	35
4.1.7 Sokol	36

4.1.8 Baráčníci	38
4.1.9 Historický spolek Schwarzenberg	39
4.2 Kulturní život v Hluboké nad Vltavou ve vztahu k volnočasovým aktivitám	39
4.2.1 Divadlo	40
4.2.2. Městský biograf	42
4.2.3 Loutkové představení	43
4.2.4 Alšova Jihočeská galerie	43
4.2.5 Lovecký zámek Ohrada a zoologická zahrada Hluboká	44
5. Současnost volnočasových aktivit v Hluboké nad Vltavou	47
5.1. Golf a baseball v Hluboké nad Vltavou	47
5.2. Centrum volného času Poškolák	48
Závěr	49
Seznam použitých zdrojů	51
Seznam zkratk	55
Seznam příloh.....	56
Přílohy	57
Abstrakt	65
Abstract.....	66

Úvod

Jako téma své bakalářské práce jsem zvolila zkoumání volnočasových aktivit ve městě Hluboká nad Vltavou v letech 1900 až 1950, které byly často spjaté s běžným životem lidí ve městě i na venkově. Bakalářská práce se zaměřuje na volnočasové spolky, které sdružovaly lidi a vytvářely tak základ volnočasovým aktivitám, jaké známe v současnosti. Díky mé vlastní zvědavosti a zájmu prohloubit si znalosti z oblasti historie spolků a volnočasových organizací mě jednoduše přivedla na myšlenku toto téma zpracovat a též věřím, že tato práce bude velkým přínosem nejen k úspěšnému ukončení bakalářského studia, ale i pro město Hluboká nad Vltavou.

Cílem bakalářské práce bylo zmapovat a shromáždit všechny dostupné informace o volnočasových aktivitách a spolcích v Hluboké nad Vltavou v období let 1900–1950 a nastínit tak proměny života v tomto městě, které byly do určité míry ovlivňovány historickými událostmi.

V práci budu zpracovávat především archivní materiály, jimiž jsou městské kroniky, školní kroniky a pamětní knihy s výjimkou Hlubockého zpravodaje, přičemž budu používat nejobvyklejší metodu historického výzkumu, metodu přímou. Podstatnou částí této práce bude shromažďování všech dostupných pramenů, literatury a materiálů z městské knihovny v Hluboké nad Vltavou a také z digitálního archivu státního oblastního archivu v Třeboni. Dále bude použita odborná a doporučená literatura, obecně platné definice volného času a jeho pojetí. Všechny čerpané archivní dokumenty a odborná literatura jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Tato práce bude rozdělena do pěti kapitol. V první kapitole se zaměřuji na definici pojmu volný čas, pojetí volného času a historický vývoj volného času. V druhé kapitole se budu zajímat především o dějiny města Hluboké nad Vltavou a život obyvatel při válečných situacích spjatých s volnočasovými aktivitami, které byly v tomto období často ovlivňovány válkou. Ve třetí kapitole představím školství a historii škol ve vztahu k volnočasovým aktivitám a historickým událostem v Hluboké nad Vltavou. Čtvrtou kapitolu věnuji především volnočasovým spolkům, které se v průběhu dějin v Hluboké nad Vltavou postupně zakládaly a rozvíjely. Hlavní myšlenkou kapitoly páté je stručné popsání nejzajímavějších a často navštěvovaných sportovních aktivit, které fungují v současné době v Hluboké nad Vltavou.

1. Volný čas

1.1 Vymezení pojmu volný čas

Mezi první teoretiky volného času považujeme filosofa Aristotela, který zásluhou svých názorů ovlivnil mnohé koncepty volného času až do současnosti. Pojem volný čas byl Aristotelem chápán jako nejvyšší hodnota spojená s volností a štěstím. Postupem času se otázkou volného času zabývali také známí myslitelé a filosofové, kterými byli zejména Francis Bacon, Jan Ámos Komenský, Thomas More nebo Tommaso Campanella.¹

Mnoho specializovaných publikací se zabývá porozumění pojmu volný čas. Nám může zcela dostačovat, když rozlišíme okruh povinností a okruh volného času. Volný čas můžeme chápat jako dobu, kdy si můžeme vlastní činnosti nezávisle vybrat, zcela dobrovolně a s radostí, přinášejí nám pocit uspokojení a vyproštění od doby nutné práce a povinností. Způsob, jakým užíváme volný čas je pro nás jeden z velmi důležitých ukazatelů našeho životního stylu.²

Atraktivita volného času vyplývá z toho, že je v podvědomí lidí spojený s dobrým životem, hodnotným existenciálním přežíváním a je chápán jako sféra individuální volby, s kterou se rozhodujeme svobodně, na základě našich preferencí a přání.³

Volný čas můžeme definovat buďto negativně, kdy tato definice vychází z vymezení volného času vůči pracovní době, či pozitivně, která se snaží vymezit volný čas na základě jeho vlastní kvality, tedy jako čas, s nímž může jedinec svobodně nakládat.⁴ Jedna z definic volného času podle Pávkové a Hofbauera zní takto: „*Volný čas je doba, která nám zbývá po splnění povinností. Je to brána jako oblast naší svobodné volby.*”⁵ Volný čas bývá definován různorodými styly, ale i přesto jsou tyto definice dosti podobné. Pedagogický slovník definuje volný čas jako: „*Čas, se kterým člověk může nakládat podle svého uvážení a na základě svých zájmů. Volný čas je doba, která zůstane z 24 hodin běžného dne po odečtení času věnovaného práci, péči o rodinu a domácnost, péči o vlastní fyzické potřeby včetně spánku.*”⁶

¹ Srov. ŠERÁK, M. *Zájemové vzdělávání dospělých*, s. 31

² Srov. PÁVKOVÁ, J., HÁJEK, B., HOFBAUER, B. *Pedagogika volného času*, s. 13.

³ Srov. CHORVÁT, I., ŠAFR, J. *Volný čas, společnost, kultura*, s. 17.

⁴ Srov. KAPLÁNEK, M. *Čas volnosti - čas výchovy*, s. 145–148.

⁵ PÁVKOVÁ, J., HÁJEK, B., HOFBAUER, B. *Pedagogika volného času* s. 31.

⁶ PRŮCHA, J.; WALTEROVÁ, E.; MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*, s. 274.

Do pojmu volný čas můžeme zahrnout zejména odpočinek, zábavu, zájmové činnosti, zájmové vzdělávání, rekreaci, dobrovolné činnosti prospěšné pro společnost i časové ztráty, které jsou s těmito činnostmi souvislé. Do součásti okruhu volného času nepatří vyučování a činnosti, které s ním souvisejí, základní péče o zevnějšek a osobní věci, povinnosti spojené s provozem rodiny a domácnosti, výchovné zařízení nebo činnosti, které zabezpečují biologickou existenci člověka, jako je jídlo, spánek, hygiena či zdravotní péče.⁷

1.2 Pojetí volného času

Na problematiku volného času je možné dívat se z různých pohledů.

Z **hlediska ekonomického** je důležité, kolik prostředků společnost investuje do zařízení pro volný čas, zda a jakým způsobem se aspoň část těchto nákladů vrátí. Z volného času se stala oblast, která je využívána jak pro vzdělávací činnost, výchovnou činnosti tak i komerčně. Je patrné, že odpočínutý člověk podá lepší pracovní výkon a lépe zvládá mezilidské vztahy na pracovišti. Při zájmových činnostech mohou lidé získávat nové vědomosti, které lze jednou uplatnit v profesi, nebo při rekvalifikaci. O postavení ve společnosti dokazuje i to, kolik prostředků jsou lidé schopni a ochotni věnovat pro využívání svého volného času. Pokud budeme vkládat naše prostředky do této oblasti, náklady se nám opulentně vrátí v budoucnosti.⁸

Ze **sociologického a sociálně psychologického hlediska** je potřeba sledovat, jak naše konání ve volném čase přispívá k utváření mezilidských vztahů a zda je pomáhá zdokonalovat. Určitá možnost kompenzace vlivu některých problémových rodin a úrovně sociální péče ve volném čase je velmi významná. Při socializaci jedince je důležitá součást vytváření formálních i neformálních skupin na základě společného zájmu. Tudiž je zde zřejmé, že způsob uplatnění volného času je u dětí ovlivněn zejména silným vlivem rodiny. Rodiče se jeví dětem jako jejich příkladné vzory, které před nimi vystupují buď pozitivně, nebo negativně. Postupně záleží na aspektech toho, zda rodiny dobře naplňují svojí výchovnou funkci, jestli školy nebo výchovné zařízení kompenzují nedostatky do určité míry pomoci kvalifikovaného pedagogického vedení a pokud se tyto

⁷ Srov. PÁVKOVÁ, J., HÁJEK, B., HOFBAUER, B. *Pedagogika volného času*, s. 13.

⁸ Srov. Tamtéž, s. 15.

vlivy nenaplní, je zde zvýšené nebezpečí, že se dítě dostane do vlivu nekompetentní vrstevnické skupiny, kde je jeho vývoj ohrožen.

Situace je též komplikovaná v období adolescence, kdy narůstá význam vrstevnických skupin, můžeme postrádat dostatek nabídek zařízení pro volný čas, která by byla akceptovatelná i dětem z méně iniciativního nebo sociálně slabšího rodinného prostředí a též jedincům s průměrnými, či podprůměrnými schopnostmi. Nedostatek pozitivních sociálních vazeb, nedostatek pocitu, že o mne nikdo nejeví zájem, opakující se neúspěchy ve školních zařízeních, nebo dlouhé přetrvávání neuspokojení potřeb má vliv na formování jedince, s nimiž lze posléze snáze manipulovat, a častěji tito jedinci hledají a nalézají možnost seberealizace v sociálně škodlivém prostředí, mezi které můžeme zařadit silné působení sociální vlivů, zejména pomocí hromadných sdělovacích prostředků jakožto televize, která jistě působí i pozitivními směry, ale může z ní plynout nebezpečí nevhodných pořadů či dlouhé trávení volného času u televizních obrazovek.⁹ Volný čas není pouhým vedlejším životním stylem, ale může se stát procesem, kterým jedinci či skupiny dosáhnou aktivnějšího využití života.¹⁰

Z **hlediska politického** je důležité posoudit, jakým způsobem a do jakého rozměru bude stát svými orgány zasahovat do volného času obyvatelstva, do vzdělávací politiky, zda v okruhu školské soustavy bude dáována dostatečná ohleduplnost a péče i zařízením pro ovlivňování volného času. V městech a obcích by měla nabídka aktivit pro volný čas tvořit zcela funkční systém bez upřednostňování institucí, organizací, majetkoprávních vztahů a na základě dohod, využívání státních a obecních zdrojů, plateb účastníků a sponzorských darů by se měli participovat všichni společníci.¹¹

U **zdravotně-hygienického hlediska** se především zjišťuje, jak lze podporovat zdravý fyzický i psychický vývoj člověka. Zdravotníci se zabývají především uspořádáním režimu dne, respektování křivky výkonnosti jedince, hygienou prostředí, sociálních vztahů a psychického života. Při řádném nakládání s volným časem se začne pozitivně projevovat zdravotní stav člověka.¹²

Pedagogická a psychologická hlediska posuzují věkové a individuální zvláštnosti a jejich respektování ve volném čase. Z pedagogického charakteru by měla

⁹ Srov. Tamtéž, s. 15–16.

¹⁰ Srov. HOFBAUER, B., *Děti, mládež a volný čas*, s. 11.

¹¹ Srov. Pávková, J., Hájek, B., Hofbauer, B. *Pedagogika volného času*, s. 16.

¹² Srov. Tamtéž, s. 17.

podporovat především aktivity a prostory na rozvoj dětí a mládeže, potřeby seberealizace, kladné citové odezvy, skýtat pocit bezpečí a jistoty či větší rozvoj v sociálních vztazích.¹³

1.3 Historický vývoj volného času

Počátky volného času spadají až do roku 1648, které byly spjaty s proměnami práce a životního způsobu obyvatel měst a vesnic po skončení třicetileté války. V 17. století si obyvatelé bohatších měst začali kromě městských hradeb, budovat tzv. víkendové domy, ve městech začaly vznikat kluby, kavárny, spolky a společnosti pro dospělé. Od první poloviny 19. století probíhalo ve zrychleném tempu oddělování bydliště, pracoviště a místa volného času.¹⁴

S českým pojmem „volný čas“ se setkáváme na přelomu 19. a 20. století. Kvůli rychle vznikajícím a vyvíjejícím se moderním průmyslem, byla v první polovině 19. století neúměrně dlouhá pracovní doba továrních dělníků, kteří pracovali čtrnáct až šestnáct hodin denně a tato situace byla pro ně zcela nesnesitelná. Neuspokojivá situace dělníků měla za následek rozvoj sociálních reformních hnutí, ať už se jednalo o hnutí dělnické, hnutí sociálních reformátorů z řad společenských nebo politických elit. Boje za zkrácení pracovní doby byly nakonec úspěšné a od roku 1866 se začala propagovat osmihodinová pracovní doba, která vycházela z myšlenky rozdělit čtyřiaadvacet hodin dne na tři stejně velké díly, tedy na osm hodin spánku, osm hodin práce, osm hodin volna. Zpočátku byli podnikatelé zatíženi obavami z poklesu hospodářských výsledků, ale v roce 1890 se rozšířila pozitivní zkušenost se zavedením této osmi hodinové pracovní doby.¹⁵

Postupně se začaly objevovat hudební, divadelní, tělovýchovné nebo turistické aktivity, začaly se pořádat výlety, slavnosti či shromáždění. Zakládaly se kluby, dělnické domy, zájmové, odborové, sociální i politické organizace. Vývoj volného času oslaboval zřetelnou časovou převahu pracovní doby nad rámcem volného času, načež ho tento vývoj demokratizoval, sekularizoval, obsahově diferencoval a zároveň přibližoval potřebám a zájmům celé společnosti. Mezi první aktivity a zařízení s jednoznačným určením pro dospělé, které se částečně též věnovaly mládeži a dětem, byly například

¹³ Srov. Tamtéž, 17.

¹⁴ Srov. Tamtéž, s. 21.

¹⁵ Srov. KAPLÁNEK, M. *Čas volnosti - čas výchovy*, s. 41-43.

tělovýchovné, sportovní činnosti, hřiště, cvičiště, tělocvičny a další různé tělovýchovné organizace, z kterých je nejznámější tělovýchovná organizace Sokol, která byla založena v roce 1862. Začaly se rozvíjet aktivity, kupříkladu loutková divadla, knihovny, a tak se postupně vyvíjel společenský a veřejný život. Vznikaly sdružení a zařízení zaměřené pouze na děti a mládež, mezi které patřily známé organizace skautského hnutí, klubovny a tábory.¹⁶

„První Československou republiku provázela nejen demokracie politická, ale i demokratizace volného času.“ Jelikož bylo Československo zcela otevřeno novým trendům, které přicházely ze zahraničí, mohli si obyvatelé státu ve větší míře vybírat, jak budou trávit dovolené, svátky, nákupy nebo kam půjdou na fotbalové utkání. Poměrně liberální Československá republika poskytovala vhodné prostředí pro rozvoj umění, sportu i občanských činností. Během druhé světové války bohužel došlo k postupnému omezování společenského života. Po celém území Československé republiky se začala zavádět cenzura, rušily se spolky, docházelo k perzekuci politicky nevyhovujícím jedincům, a také k zákazu kulturních a společenských akcí. Kulturní a společenské akce byly stále kontrolovány a především měly sloužit jako nástroj, který poskytoval odpočinek lidem pracujícím pro takzvanou „Říši“, případně i jako prostředek propagandy.¹⁷

Teprve v druhé polovině padesátých let docházelo ke snahám o určité rozšíření fondu volného času. Začínala se prosazovat mládež, která se narodila v silných poválečných letech, a také postupem času více ovlivňovaly způsoby trávení volného času. V průběhu období se začaly vytvářet volnočasové aktivity, ke kterým patřila zejména taneční či populární hudba, tanec, filmy, fotografie a netradiční formy divadelních aktivit. Rozšiřovala se forma pasivní zábavy, tedy především poslouchání rozhlasu, navštěvování biografu a od konce padesátých let započalo sledování televize.¹⁸

Nárůst významu volného času můžeme sledovat zejména po roce 1968, kdy byl v Československu zaveden pětidenní pracovní týden. Ve 20. století se v ekonomicky vyspělých zemích stalo právo na volný čas téměř samozřejmostí.¹⁹ Nejen, že se začala

¹⁶ Srov. PÁVKOVÁ, J., HÁJEK, B., HOFBAUER, B. *Pedagogika volného času*, s. 21-22.

¹⁷ *Slušná životní úroveň a volný čas pro každého? Poloveřejný prostor 1918-1945*. Stálá expozice. Dějiny 20. století, Národní muzeum. Praha. Výstavní panel.

¹⁸ Srov. KNAPÍK, J., FRANC, M. A KOL. *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948-1967*, s. 64.

¹⁹ Srov. KAPLÁNEK, M. *Čas volnosti - čas výchovy*, s. 41-44.

zkracovat pracovní doba dospělých, ale díky nárůstu počtu žáků středních a vysokých škol se začal navyšovat zájem o aktivity ve volném čase.²⁰

Okolnosti takzvané „normalizace“ sedmdesátých let prohloubily význam víkendu pro široké vrstvy obyvatelstva. Lidé se snažili najít ve volném čase alternativu vůči všedním pracovním dnům. V šedesátých letech 20. století začal vrcholit zájem sociologů o volný čas. Hlavním faktorem, který přispěl k obnově sociologie v šedesátých letech, byla liberalizace postupu režimu vůči intelektuálům, která nastala v Sovětském svazu po pádu „kultu osobnosti“ a postupně se dostala až k nám.²¹

V šedesátých letech 20. století díky zrychlení vědeckého pokroku a nových sofistikovanějších technologií došlo k větší aktivitě a produktivitě, ke zvyšování reálných příjmů širokých vrstev obyvatelstva, které vytvářelo možnosti rozsáhlého výběru, individuální volby a svobody. Expanze volného času měla přispět k naplnění cílů pro dosažení lidské emancipace. Hlavními charakteristikami volného času, respektive uvažování o volném čase se stává svoboda, voluntarismus, volba a sebeurčení. Volný čas se stává synonymem dobrého života.

Toto období ovšem netrvalo velmi dlouho a od druhé poloviny sedmdesátých let se začíná vytrácet myšlenka o reálnosti a realizovatelnosti společnosti volného času. Ukazuje se, že význam práce v životě lidí prakticky neklesá, že hodnoty spojené s trávením volného času nemusí být jen zdrojem sociální soudržnosti či společenských konfliktů, a tak se začalo uvažovat o větší rovnováze mezi prací a životem. Placená a neplacená práce byla nadále dominantními aktivitami pro většinu dospělých lidí, jelikož se volný čas v tomto období stával součástí trhu a sféry spotřeby, tudíž bylo na jeho trávení potřeba vynakládat více financí. Paradoxem je, že člověk je ve výsledku motivovaný více pracovat, aby mohl mít lehčí přístup k produktům a službám kultury, ale pokud tráví více času v práci, má méně možností užívání si plodů své práce. V Evropě koncem sedmdesátých let, začali obyvatelé preferovat možnost mít více volného času před vyšším příjmem.²²

Je chybné domnívat se, že veškerý český život konce dlouhého století představovala jen politika, českoněmecké spory, popřípadě projevy antisemitismu. Češi, především ti středostavovští, ale postupně i ti z dělnického prostředí, se uměli bavit

²⁰ Srov. HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*, s. 16.

²¹ Srov. KAPLÁNEK, M. *Čas volnosti - čas výchovy*, s. 60- 61.

²² Srov. CHORVÁT, I., ŠAFR, J. *Volný čas, společnost, kultura*, s. 19-21.

a dokonale užívali tehdejší „vynález“ volný čas. Tehdejší člověk měl na výběr, jak se svým volnem naloží. Nabízela se kultura, posezení v kavárně či výletní restaurace někde za městem. Oblíbenou náplní volna se na sklonku století stal také sport, ať už aktivně pěstovaný, či jen pasivně sledovaný a často i řádně komentovaný. Populární byly v české zemi především kolektivní sporty v čele s fotbalem.²³

V zemích střední a východní Evropy se v osmdesátých letech 20. století dále rozšiřovaly sítě dosavadních typů zařízení, především školních družin a klubů, domů pionýrů a mládeže, lidových škol umění a jejich obdob.²⁴

Od roku 1989 nastala společensko-politická změna v České republice s výraznými přeměnami ve všech úrovních života. Otevření se světu ovlivnilo a obohatilo spektrum činnosti, jenž lidé začali vykonávat ve svém volném čase, jako například cestování do nových destinací na celém světě nebo nové aktivity spojené s technologickým vývojem. Všechny tyto aktivity byly podpořené všudypřítomnou reklamou, která lidi povzbuzovala ke konzumu a výraznou mírou se podílela na vytváření nových potřeb. Významný přelom užívání volného času nastal s dostupností informačních a komunikačních technologií, které se staly jedním z nejvýraznějších znaků globalizace. Virtuální svět se stal neodmyslitelnou součástí života především mladých lidí. Novým trendem se od začátku 21. století stávaly nové typy zařízení pro nový čas, jako jsou například aquaparky, wellness, fitness, adrenalinové zážitky, teambuilding a jiné. Díky výrazné změně obchodní infrastruktury se další nová forma trávení volného času objevila v souvislosti s nakupováním, kdy se v dnešní době staví stále nová nákupní a zábavní centra.²⁵

²³ Srov. RANDÁK, J. *Dějiny českých zemí*, s. 255.

²⁴ Srov. PÁVKOVÁ, J., HÁJEK, B., HOFBAUER, B. *Pedagogika volného času*, s. 26.

²⁵ Srov. CHORVÁT, I., ŠAFR, J. *Volný čas, společnost, kultura*, s. 131–132.

2. Dějiny města Hluboké nad Vltavou

2.1 Počátky Hluboké

„Rozkládá se se svou částí Podhradí počínaje od severozápadu na svahu, připojuje se k další části zvané Podskalí ležící směrem východním pod skalnatým ostrohem, na němž stojí zámek – původně hrad – Hluboká až k toku Vltavy odkud se táhne podél mlýnské stoky severním směrem až k můstku přes tuto stoku. Odtud začíná část zvaná Hamr, která se rozkládá mezi mlýnskou stoku a zámeckým parkem. Na druhé straně mlýnské stoky a řeky Vltavy, proti Podskalí a Hamru, rozkládá se při pravém břehu Vltavy část zvaná Zámostí, která je spojena s ostatními částmi mosty a to železným mostem přes řeku Vltavu a betonovým přes mlýnskou stoku.”²⁶

Město Hluboká nad Vltavou se pomalu a postupně rozvíjelo od 13. století. Okolní krajiny nebyly vůbec liduprázdné, ale samotné místo pro stavbu budoucího hradu Hluboká bylo velice nevhodné kvůli jejímu okolí. V dřívějších letech byla Hluboká pouze plná bažinatých ploch a zalesněných svahů. Přemysl Otakar II. si v tomto století vyhlédl protáhlou terénní vyvýšeninu nad řekou Vltavou na budoucí výstavbu hradu. Toto území patřilo tenkrát nejvyššímu zemskému stavovskému úředníku království Čěcovi z Budivojovic, tudíž mu v roce 1262 musel panovník Přemysl Otakar II. nejdříve jeho území odebrat a jako odškodnění dostal Čěč z Budivojovic rozsáhlé panství a hrad Velešín. Po této události mohl Přemysl Otakar II. přistoupit k založení Hluboké.²⁷

Přemysl Otakar II. neboli král „železný a zlatý“, proslul jako cílevědomý opatrovník země, založil spoustu měst a hradů. České Budějovice, které leží poblíž Hluboké nad Vltavou, se staly hlavní oporou královské moci po celých jižních Čechách, expanzivita rodu Vítkovců, který na konci století tvořili Rožmberkové, páni z Landštejna, Hradce a Krumlova. Při vyvrcholení sporu s Rudolfem Habsburským o vliv v alpských zemích, zemřel roku 1278 Přemysl Otakar II. při bitvě na Moravském poli. V průběhu těžkých let bezvládní, se Vítkovci domohli nejvyššího postavení v zemi. Záviš z Falkenštejna, člen rodu Vítkovců se oženil s vdovou Přemysla Otakara II., což bylo doprovázeno jeho mocenským vzestupem. Vládnoucím Hluboké se stal Závišův bratr

²⁶ MAŘÍK, J. *Paměti města Hluboké nad Vltavou*, s. 5.

²⁷ Srov. KOVÁŘ, D., KOBLASA, P. *Město jménem Hluboká*, s. 9.

Vítek. Závíš se nakonec stal obětí intrik, kvůli kterým byl roku 1290 uvězněn a poté popraven. Bratr Vítek přečkal nějaký čas na Hluboké, ale nakonec odešel do vyhnanství. Zámek Hluboká se tak vrátila do majetku českých panovníků, kteří ji několikrát dali do zástavy bohatým velmožům. Vlastnictví tohoto zámku bylo střídáno a opravováno několika šlechtickými rody až do roku 1661, kdy odkoupil zámek Hluboká Jan Adolf I. Schwarzenberg a vlastnictví přetrvávalo v rodu Schwarzenbergů až do roku 1947.²⁸

Významným rokem pro město Hluboká nad Vltavou byl rok 1850, jelikož v tomto roce byl v Podhradí zřízen okresní soud, četnická stanice nebo berní úřad a díky těmto okolnostem se Podhradí přeměnilo v samostatnou místní obec. Tohoto roku nastala také událost, kdy se uskutečnily první svobodné volby do obecního výboru, který měl tehdy třináct členů.

Po konci období bachovského absolutismu začal v Podhradí společenský život rozkvétat různými směry. Začaly vznikat nové spolky, mezi které můžeme zařadit například první zpěvácký spolek Závíš, Literátský spolek a později také vznik spolků Sokol, Baráčníci, nebo sbor dobrovolných hasičů. Postupem času byl v Podhradí založen poštovní úřad a telegraf, které zajišťovaly hlubockým občanům spojení s jeho širokým okolím. Po rozhodnutí rakouským císařem Františkem Josefem I. se dne 4. října roku 1907 stala Hluboká nad Vltavou oficiálně městem. Mezi další důležité události spojené s rozvojem města Hluboká nad Vltavou byla například stavba nové železnice a později, přesněji roku 1910 bylo obstaráno elektrické osvětlení do všech místních ulic.

V dalších letech byl život ve městě ovlivněn událostmi první a druhé světové války, tedy konkrétně v letech 1914 až 1918 a 1939 až 1945, které popisují v dalších kapitolách níže. Po těchto hrozivých událostech se v Hluboké nad Vltavou začaly rozvíjet odbojové činnosti, v kterých byli pověřeni místní obyvatelé a byly zaznamenány postupné rozkvěty v kulturních činnostech a dějinách hlubockého školství.²⁹

²⁸ Srov. *Zámek Hluboká*, vydavatelství ATIKA, České Budějovice, 1995, nečíslované stránky.

²⁹ Srov. MITTER, A. *Zaprášené vzpomínky na Hlubokou*, s. 21–22.

2.2 Válečná období v Hluboké nad Vltavou ve vztahu k volnočasovým aktivitám

„Doufejme, že nyní, kdy dosaženo bylo úplného osvobození národa našeho, bude možno v brzkou nahraditi vše, čehož z té či jiné příčiny bylo zameškáno nebo nemohlo býti opatřeno, tak aby i Hluboká řaditi se mohla k městům nejpokročilejším.“³⁰

(Jan Mařík)

Tyto události považuji v naší historii České republiky za nejpodstatnější, tudíž v dalších kapitolách zmiňuji události, odehrávající se v městě Hluboké nad Vltavou stručnými poznatky a citacemi, které jsem čerpala z obecní kroniky Hluboké nad Vltavou dostupné v digitálním archivu, z pamětní knihy města a hlubockých zpravodajů. *„Každý z nás jinak tuto dobu prožíval, mnozí v našem městě tehdy nebydleli a naše mladá generace, velikost té doby dobře nechápala. I když jsme osvobození toužebně očekávali a každý již věděl, že tento okamžik již musí přijít, přišel tak náhle a tak neočekávaně, že ještě dnes pro nás pamětníky je zázrakem.“³¹*

2.3 První světová válka v Hluboké nad Vltavou

Dne 26. července roku 1914 přišlo ráno na hlubocký obecní úřad oznámení z telegrafu, ve kterém stálo nařízení částečné mobilizace vojsk a povolání ročníků, kteří nepřesáhli devětatřicet let. Dle oznámení bylo potřeba očekávat posla se spisy o mobilizaci a ihned tyto spisy přečíst a vše potřebné k nim připravit. Téhož dne se posel se spisy dostavil. Ve spisech stála vyhláška o povolání vojáků a tato vyhláška byla ihned vylepena na obecní dům. Po celém městě se tato událost rychle roznesla mezi místní hlubocké občany. Jelikož v této chvíli panovalo přesvědčení, že jakýkoliv odpor bude marný, odcházeli povolání občané velice smutně s hořkostí a odporem ze svých domovů.³²

Od počátku války mezi Rakousko-Uherskem a Srbskem padlo tisíce vojáků na poli cti a slávy. Mnoho statečných raněných vojáků zůstávalo na bojištích a o tyto raněné

³⁰ MAŘÍK, J. *Paměti města Hluboké*, úvodní neočíslovaná strana, zápis k roku 1923.

³¹ *Zpravodaj Hluboké nad Vltavou*, květen 1965, číslo 3, neočíslované stránky.

³² Srov. MAŘÍK, J. *Paměti města Hluboké*, s. 166–168.

vzorně pečoval dobročinný spolek Červený kříž. Poněvadž byla stálá potřeba nápojů, jídla, zdravotnických pomůcek či oděvů, přispělo v tomto ohledu město Hluboká ke zmírnění bolesti vojáků. Ihned po vypuknutí války všechny ženy a dívky z Hluboké nakupovaly látky, které poté stříhaly, zhotovovaly z nich spodní prádlo, pletly a háčkovaly velké množství teplého oblečení pro vojáky na poli. V těchto válečných letech vypomáhala a uskutečňovala dobročinné sbírky také dívčí obecná škola. Dívky z této školy dostaly pokladničky označené červeným křížem a obcházely domy v ulicích města Hluboké. Vybrané místní ženy stály na třech hlavních místech města u stolku, kde přijímaly peníze a za ně vydávaly čerstvé květy, které měly připravené z daru paní kněžny Teresie ze Schwarzenbergu. Všechny vybrané peníze byly odevzdávány obecnímu úřadu. Od počátku války též vypomáhali žáci a učitelé při zemědělských a hospodářských pracích. V těchto válečných letech byla kvůli vypomáhání žáků v domácnosti a na poli při hospodářských pracích udělována žákům mimořádná úleva od výuky.³³

V pamětní knize Hluboké dostupné v digitálním archivu se psalo o 26. červenci, kdy se měl konat předem naplánovaný hasičský župní sjezd v Chlumci a bohužel se kvůli vyhlášení mobilizace všechny dostavené sbory opět vrátily zpět do svých domovů.³⁴

Časem byly nalepovány stále další a další vyhlášky o povolávání občanů různých ročníků do války. Každá nová vyhláška vzbudila rozruch a zvyšovala panující neklid a obavy o budoucnost národa českého. Postupně se začaly odvádět a rozprodávat majetky hlubockých hospodářů, mezi které patřily především koně, ruční sáně, tažní psi a rovněž bylo nařízeno posílat po požadovaných dávkách obilí, seno a slámu, dokud nebyly všechny zásoby občanů vyčerpané. Sbor hlubockých dobrovolných hasičů se nabídnul k fakultativním plněním různých bezpečnostních úkonů, které se týkaly denních i nočních prohlídek města a přepravy raněných.³⁵

Volnočasové spolky se snažily v těchto válečných a nepříjemných letech co nejvíce udržet i přes občasnou potíže, které je potkávaly. Některé spolkové činnosti

³³ Srov. DigiArchiv SOA v Třeboni: Archiv SokA České Budějovice, kronika školní. *Kronika dívčí obecné školy v Hluboké nad Vltavou*. Datace: 1898–1930, Hluboká nad Vltavou [online]. 2007–2022 [cit. 22-12-15]. Dostupné na WWW: <<https://digi.ceskearchivy.cz/277/1>>. Snímek 95–97, nečíslované stránky.

³⁴ Srov. DigiArchiv SOA v Třeboni: Archiv SokA České Budějovice, kronika společenské organizace. *Knihy pamětní*. Datace: 1909–1921, Hluboká nad Vltavou [online]. 2007–2022 [cit. 22-02-16]. Dostupné na WWW: <<https://digi.ceskearchivy.cz/200167/1>>. Snímek 56, nečíslované stránky.

³⁵ Srov. MAŘÍK, J. *Paměti města Hluboké*, s. 166–168.

se kvůli povolávání členů do války pozastavily, ale po roce 1918 byly tyto činnosti opět zavedeny zpět do kulturního života hlubockých občanů.

Dne 28. října 1918 se stal navždy památný den znovuzkříšení samostatnosti národa českého a prohlášení republiky Československé. O této události se občané Hluboké dozvěděli díky telegrafickému oznámení, které přišlo na obecní úřady dne 29. října téhož roku. V tento den byly ihned v celém městě Hluboká po domech vyvěšené české prapory, lidé jásali radostným překvapením a vzrušením a ve večerních hodinách se ve městě konal oslavující lampiónový průvod. Sláva této památné události se konala dne 3. listopadu roku 1918, kdy se jí zúčastnilo velké množství občanů a všech spolků z Hluboké, ale také lidé z místních obcí celého okresu. Uspořádaného průvodu a slavnostní mše, kde byla poté zazpívána národní hymna „Kde domov můj“, se zúčastnili zástupci všech úřadů, spolků a nesčetné množství lidu.³⁶

Po těchto tragických událostech se dne 28. října 1922 konala slavnost položení základního kamene pro památník padlým vojínům a legionářům ve světové válce. Před touto slavností se konalo 27. října divadelní představení „Na polském zámku“ v obecním hostinci, ve kterém účinkovali členové spolku Sokol, Dělnické tělocvičné jednoty, zábavního spolku Podhrad, sportovního klubu v režii s ředitelem měšťanské školy panem Františkem Foltinou a pěveckého spolku Záviš. Slavnost dne 28. října doprovázel pěvecký spolek Záviš, který zapěl písně „Má vlast“, načež předseda výboru pro výstavbu pomníku Karel Břicháč, poslanec Kříž z Českých Budějovic a tehdejší starosta města Mořic Mašek uvítali přítomné občany Hluboké, promluvili o vzniku výboru pro postavení pomníku, o vyhledání vhodného místa pro jeho postavení a o významu tohoto pomníku, načež vzdali díky všem, kteří jakkoliv podporovali jeho uskutečnění. Po proslovu zapěl Záviš obě hymny a poté vykonali poklep na základní kámen pomníku. Téhož dne odpoledne byla pořádána hudební akademie v obecním hostinci za účinkování pěveckého spolku Záviš. Všechn čistý výnos z akademie i z divadelního představení byl věnován na postavení památníku.³⁷

³⁶ Srov. Tamtéž, s. 173.

³⁷ Srov. DigiArchiv SOA v Třeboni: Archiv SokA České Budějovice. *Kronika obecní*. Datace: 1922–1966, Hluboká nad Vltavou [online]. 2007–2022 [cit. 22-01-16]. Dostupné na WWW: <<https://digi.ceskearchivy.cz/248/1>>. Snímek 13-14, s. 23–24.

2.4 Druhá světová válka v Hluboké nad Vltavou

Jelikož byla v kronice zaznamenána válka pouze do roku 1940 a poté dopsána až po konci druhé světové války, nebylo možné dohledat více informací o tomto tragickém a nepokojném období.

Dle obecní kroniky prošla německá okupační vojska městem Hluboká nad Vltavou dne 15. března roku 1939 za velké sněhové vichřice. „*Všichni dobří a upřímní vlastenci při pohledu na německé vetřelce, kteří vojensky obsazovali celou naši vlast, zaplakali nad ztrátou drahé svobody. Všem tamula na mysli otázka: Co s námi bude? Když nás všichni naši spojenci zradili, nic dobrého nás asi nečeká.*” Tímto začal prvotní strach místních občanů z druhé světové války.³⁸

Po rozpadu všech dosavadních politických stran, začátkem roku 1939 byla v Hluboké nad Vltavou založena nová politická strana nesoucí název „Národní jednotá“, kterou měl na starost nově zvolený předseda pan Ing. František Vondrášek a zároveň byla založena „Národní strana práce“, jehož předsedou se stal pan Josef Václavovský. Kvůli vzniku Protektorátu Čechy a Morava tyto strany v celé Československé republice zcela zanikly.³⁹

V první polovině roku 1940 začal doslova německý teror. Postupně se začínají ukazovat zákroky německých vojsk proti všemu českému. Teror se stupňuje a gestapo hledá příčiny k zatýkání. V této době bylo v Hluboké nad Vltavou vyhlášeno takzvané vázané hospodářství, byly zahájeny hospodářské kontroly a v druhé polovině roku 1940 přichází venkovská města pod přímou správu Němců. První v městě Hluboká nad Vltavou byl zatčen německým gestapem mistr Jan Kladrubský, pracovník u jednoty Sokol a poté vězněn jeden a čtvrt roku. Hlubocké zastupitelstvo bylo rozpuštěno a správu města převzal dne 12. října roku 1940 vládní komisař Němec Leo Hewer.

V Hluboké nad Vltavou začala rozvíjet svou činnost národně socialistická německá dělnická strana. V budově bývalé Okresní správní komise byla založena německá škola. Aby byly pro tuto školu získány děti, organizuje vládní komisař přesídlování německých rodin s větším počtem dětí z okolních obcí do zdejšího města Hluboká. Město je doslova „poněmčováno“. Obyvatelé Hluboké začínají vytvářet v hostincích uzavřené společnosti, které byly nepřátelsky sledované Němci a českými

³⁸ Tamtéž, s. 207.

³⁹ Srov. Tamtéž, s. 211.

zrádci, anebo se snažili ve zdejší městi co nejvíce znepríjemnit život hlubockým občanům.⁴⁰

Z kroniky obecní: „*Události z let 1941 až 1944 shrnujeme v jeden zápis, ježto tato doba, kterou jsme prožívali pod nacistickou okupací, byla plná hořkosti a bolu.*” Počátkem roku 1941 byly na Hluboké s okamžitou platností rozpuštěné všechny Československé obce Legionářské, spolky, kterými byly například Sokol, Závaš, Baráčníci a veškeré jejich jmění bylo zabaveno. V těchto letech bylo dle kroniky předáno spoustu zdejších občanů Hluboké, kteří byli zatčeni gestapem, odvečeni do koncentračního tábora a umučeni. S nástupem říšského protektora Heydricha bylo vyhlášeno pro celé území Čech a Moravy stanné právo, při kterém začínají hromadné popravy. Na nádraží města Hluboká se objevují krvavé plakáty se jmény popravených. Z kroniky psané dne 27. června roku 1941: „*Bylo zajišeno 28 osob – fotbalistů a jejich příznivců – proto, že v den vzniku války s Ruskem 22. června zpívali v restauraci „Na rúžku” píseň hej Slované, jako projev sympatie k SSSR.*”

Zdejší schwarzenberské panství se zalíbilo českobudějovickému gestapu, jehož velitel nechal v lese ve staré oboře jedné chaty založit ozdravovnu pro vojenské útvary SS a zpravodajské služby SS. Na jaře téhož roku byla obsazena vojskem měšřanská škola, ve které odpočivali vojáci před útokem na Rusko.⁴¹

27. května roku 1942 byl v Praze vykonán atentát na říšského protektora R. Heydricha, který vedl ke krutým opatřením proti českému národu. Celé rodiny byly popravovány pro domnělé schvalování atentátu a ukrývání pachatelů. Po zveřejnění vyhlášky k pátrání po pachatelích atentátu, byly prohledávány všechny obce a samoty. Po celém území bylo vyhlášeno stanné právo a současně bylo vydáno nařízení, kdy obyvatelé dostali určitou lhůtu dodání pachatelů s pohrůžkou, že po uplynutí této lhůty budou následovat další nepříjemná opatření.

Dne 1. července roku 1942 byla do všech úradů zavedena německá řeč. Němečtí vojáci obcházel vesnice a vymáhali od obyvatel různé druhy potravin, jelikož se potřebovali dostatečně zásobit. Vládní komisař města Hluboké nad Vltavou Leo Hewer nařídil vybírání dávky za psy po dobu šesti let a dále bylo při každém vstupu

⁴⁰ Srov. Tamtéž, s. 218.

⁴¹ Tamtéž, s. 220.

představeného do úřední místnosti nařízeno úředníkům a zřízencům pozdravit povstáním a zvednutím pravice.

V roce 1943 zaplatilo město Hluboká nad Vltavou opět svoji daň na životech německému násilí. V červnu roku 1943 bylo zakázáno konání bohoslužeb ve školách a tímto zákazem byly postižené především církve Československé a Českobratrská evangelická církev. Československá církev konala bohoslužby později v klubovně Sokolovny a Českobratrská evangelická církev, přestala bohoslužby vykonávat úplně.

Od ledna roku 1945 byli ve všech čtyřech školních budovách ubytováni Němci uprchlíci. Vyučování neprobíhalo, žáci chodili pouze jednou týdně do školy pro úkoly a byli dočasně umístěni v kině, kde se všechny třídy postupně střídaly, zatímco učitelé museli zásobovat německé uprchlíky. Také dorůstající mládež a část učitelstva byla posílána na práce do říše, nebo nasazována na práce do okolních českobudějovických továren.⁴²

Rok 1945, šestý rok světové války. „*Šestý rok trvá hrozná světová válka. Všichni trpíme pod krutým útlakem Němců. Denně posloucháme zahraniční rozhlas o porážkách Němců na všech frontách a radujeme se z úspěchů našich spojenců. Sledujeme také velmi časté lety hloubkových letců spojeneckých armád, kterými i u nás bylo vyřazeno z provozu několik lokomotiv. Doprava vážne, vlaky stojí na trati a dopravní situace pro Němce začíná být katastrofální. Všichni denně žijeme ve značném napětí a klademe si časté otázky, odkud k nám přijdou spojenci dříve, ze západu nebo z východu.*”

25. ledna projížděl v Hluboké nad Vltavou stanicí Zámostí směrem k Českým Budějovicím transport smrti, kdy většina převážených vězňů byla na mrazu v otevřených vagónech téměř nahá. Z východní části bývalé říše byly do Hluboké nad Vltavou převáženy evakuované rodiny a ubytovány ve školních zařízeních. Vyučování v hlubockých školách bylo zcela zastaveno, každý den od rána do noci procházely městem transporty uprchlíků různých národností, ozbrojené maďarské armády a němečtí vojáci se rozhodli podminovat a hlídat celý Vltavský most.

„*5. května roku 1945 konečně nastalo dlouho očekávané osvobození. Toho dne ráno přišla zpráva o všeobecném odstraňování německých nápisů na nádražích. Ve 14.30 hodin byl vztyčen první československý prapor na zdejší poště. Ihned potom na městském úřadě a zámku. Vzrušení proběhlo celým městem.*” Po celém městě Hluboká nad Vltavou

⁴² Srov. Tamtéž, s. 222–224.

panovalo dojemné nadšení, při kterém se konal průvod občanů, který procházel celým městem s Československou vlajkou.⁴³

Na radnici se sešli hlubočtí občané, kteří zřídili prozatímní místní národní výbor. V tomto výboru se během několika dnů vystřídalo hodně osob v různých funkcích. Bylo vydáno prohlášení o ustanovení výboru, převzetí správy města a opatření, které zajistilo odevzdání všech zbraní a odzbrojení Volkssturmu.

Před hlubockou radnicí se shromáždili zdejší občané, kteří vnikli dovnitř budovy, strhli a vyhodili z oken na ulici obrazy Hitlera, které nakonec na místě spálili. Mezi shromážděnými občany se rozšířila zpráva o tom, že se k Hluboké nad Vltavou blíží americká armáda. Ve stejnou chvíli měl před hlubockými občany z oken radnice proslov velitel německé posádky nadporučík Eicke. „*Velká hodina pro český národ nastala, blahopřeji Vám k utvoření republiky. Již teklo dosti krve a je třeba zabránit, aby byla prolévána ještě další.*” Nadporučík Eicke a zástupci prozatímního místního národního výboru žádali občany, aby zachovali klid, respektovali pokyny a výzvy prozatímního Místního národního výboru, ponechali německou posádku ve městě až do dalšího rozkazu a poté je nechali v poklidu odejít.

Většina obyvatel se plně dala do služeb prozatímního Místního národního výboru, načež se snažila udržet především pořádek a kázeň ve městě a jeho okolí. Členové sboru dobrovolných hasičů s pomocí četníků odstranili výbušné nálože z Vltavského mostu, které byly pro město velkým ohrožením. Obyvatelé různého věku se hlásili k dobrovolné hlídkové službě a ochraně majetku, který byl Němci nashromážděn na různých místech města Hluboké nad Vltavou a okolí.

Pár dnů trvalo, než se nepokoje spolu se stahováním Němců z okolních měst uklidnily a ujasnila se veškerá opatření. Konečně se dne 10. května roku 1945 v dopoledních hodinách město dočkalo příjíždějících Američanů na pancéřových vozech, kteří byli ihned po příjezdu srdečně objímáni a zaplaveni květinami.⁴⁴

Po dlouhém čekání se v tomto roce mohly znovu rozvinout kulturní činnosti. Celý rok 1945 byl plný nejen biografických představení, koncertů hlubockého spolku Záviš, přednášek v Sokolovně a divadelních představení, ale byly konány první bohoslužby

⁴³ Tamtéž, s. 230.

⁴⁴ Tamtéž, s. 231–234.

církve Československé a začaly se po šestiletém zákazu postupně obnovovat místní spolky.⁴⁵

Byl vytvořen a sepsán dvouletý budovatelský plán místního národního sboru, který popisuje několik návrhů komunistické politické strany. Jeden úryvek z návrhů pro ukázkou zní: „*Všichni budeme dbáti, aby jednota stran národní fronty se udržela a aby z našeho města se stala skutečně perla českého jihu.*”⁴⁶

Šestileté utrpení českého národa z okupace Československé republiky německými vojáky si v letech 1939 až 1945 vyžádalo mnoho obětí. Těmto obětem byl postaven památník, který byl odhalen 29. června. Do podstavce tohoto památníku byla vyryta slova „Věrní zůstaneme”. Předseda místní rady osvětové Antonín Urban do kroniky obecní zapsal: „*Dá Bůh, že nikdy již nepřijdou další jména obětí na tento památník, že lidstvo uchráněno bude hrůz válečných a v míru bude věnovat vzpomínky těm, jejichž jména jsou na deskách uvedena.*”⁴⁷

⁴⁵ Srov. Tamtéž, s. 239.

⁴⁶ Tamtéž, s. 253.

⁴⁷ Tamtéž, s. 258.

3. Školství v Hluboké nad Vltavou

Školství je součástí celkového vzdělávacího systému, která zahrnuje systémy škol, školských zařízení a dalších vzdělávacích institucí či lidské zdroje jako subjekt i produkt školství.⁴⁸ Od školních zařízení a výchovných institucí se očekává vytváření pozitivních předpokladů, které budou především vést k úspěšnému vstupu příslušníků mladé generace do profesionálního, občanského a volnočasového života. Volnočasové aktivity konané školou by měly vytvářet prostor pro rozvoj individuálních předpokladů účastníků a jejich zájmového vzdělávání jako soubor jednorázových a pravidelných činností.⁴⁹

První zmínky, které spadají pod školství v Hluboké nad Vltavou, sahají až do historického roku 1681 a každým rokem se i přes nepříznivé události školství v Hluboké rozrůstalo a přibývalo spoustu nových žáků, vyučujících a aktivit zaměřené na pozitivní trávení volného času. V další kapitole zmiňuji zajímavou historii školství v Hluboké nad Vltavou, čerpanou z digitálního archivu Státního oblastního archivu v Třeboni, kronik města a memoáru „Zaprášené vzpomínky na Hlubokou” od autorky Aleny Mitter.

3.1 Historie škol v Hluboké nad Vltavou

Hlubocká škola má velice dlouhou historii, kdy první zmínky o škole v Podhradí sahají až do roku 1681, ale škola v pravém slova smyslu je zmiňována až v roce 1688. I přesto, že se nezjistilo místo, kde se tenkrát v městě Hluboká nad Vltavou vyučovalo, známe alespoň dochované jméno rektora zdejší školy, pana Václava Sušického.

První zmínka o místě pro výstavbu školy byla zaznamenána v roce 1712. Škola byla postavena v Horní ulici Hluboké, a jelikož se počet dětí postupem času rozrůstal a prostory nebyly dostačující pro výuku, koupilo město roku 1790 dům na dnešní Masarykově třídě. Jelikož se jednalo pouze o jednu třídu, byla v letech 1825–1826 rozšířena o další tři učebny. V této době byla povinná školní docházka pouze pro děti ve věku od šesti do dvanácti let.⁵⁰

⁴⁸ Srov. PRŮCHA, J.; WALTEROVÁ, E.; MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*, s. 245.

⁴⁹ Srov. HOFBAUER, B., *Děti, mládež a volný čas*, s. 66.

⁵⁰ Srov. MITTER, A. *Zaprášené vzpomínky na Hlubokou*, s. 386.

Jelikož nebyly pro veškeré děti tyto prostory dostačující, byla v letech 1886 až 1887 postavena nová školní budova a školním rokem 1898 až 1899 se stala samostatnou dívčí školou, načež bývalá školní budova na Masarykově třídě sloužila pouze chlapcům, která se skládala ze čtyř tříd a učitelský sbor měl pět členů.⁵¹

Dne 23. června roku 1898 se ředitelem na chlapecké škole stal Jan Truhlář a v prvním školním roce byla navštěvována 245 žáky. Dívčí obecná škola byla rozdělena stejně jako chlapecká škola na tři třídy, kdy celkový počet žákyň činil 278 a konečným ředitelem dívčí obecné školy byl stanoven František Průcha.

Jelikož Hluboká v tomto období zaznamenala velký rozvoj vzdělávání, byla 1. října roku 1895 otevřena průmyslová škola pokračovací, kde se výuka zajímala především o vědomosti z odborných předmětů. Výuka probíhala ve škole chlapecké, každou neděli, pondělí a středu odpoledne a jejím správcem se stal též jako na chlapecké škole Jan Truhlář.

Jak jsem psala v předešlých kapitolách, události první světové války se neblaze zapsaly do dějin školství v Hluboké nad Vltavou. Jednou z nejděsivějších záležitostí, která se při první světové válce v sále hlubockého hostince děla, bylo odvádění učitelů a vypomáhání učitelek a žáků na místních polích či v hospodářských a zemědělských zařízeních. Dívky a učitelky musely zhotovovat různé oblečení pro vojáky.

„Potřeba měšťanské školy v Hluboké se uznávala již dávno, občanstvo si přálo a bylo ochotno ke všem obětem, neboť rodiče, kteří chtěli svým dětem popřít lepšího vzdělání, byli nuceni posílati je denně vlakem do Českých Budějovic. Bylo pomýšleno i na vhodnou budovu. Schwarzenberský stavební ředitel Dědek zhotovil na přání obecního zastupitelstva plán pěkné budovy, v níž měly býti umístěny obě školy obecné (chlapecká i dívčí), jakož i škola Měšťanská.“⁵²

Po náročných válečných letech se město Hluboká nad Vltavou postupně rozvíjelo v oblasti vzdělávání. V roce 1919 bylo povoleno od zemské správní komise a zemské školní rady vybudovat měšťanskou školu, kterou do této doby Hluboká jako jediná z okolních měst postrádala. Dne 19. dubna roku 1920 zahájila škola výuku prozatím v budově dívčí obecné školy a časem byla výuka přestěhována do lednice knížecího

⁵¹ Srov. MAŘÍK, J. *Paměti města Hluboké*, s. 138.

⁵² DigiArchív SOA v Třeboni: Archiv Soka České Budějovice, kronika školní. *Kronika měšťanské školy v Hluboké n. Vltavou*. Datace: 1920–1940, Hluboká nad Vltavou [online]. 2007–2022 [cit. 22-02-13]. Dostupné na WWW: <<https://digi.ceskearchivy.cz/274/1>>. Snímek 2, nečíslované stránky.

pivovaru, kterou velkostatek pro tyto účely pronajal obci. Se vznikem měšťanské školy v Hluboké nad Vltavou, byly postupně psány kroniky této školy. Dne 13. července roku 1922 nastala významná změna v oblasti československého školství, kdy byl přijat takzvaný „Malý školský zákon“, který nařizoval povinnou osmiletou školní docházku, rovnost učitelů a učitelek a ustanovoval počet žáků ve třídě.

Pro Hlubokou začaly rokem 1939 další nepříjemné a tragické časy. V období druhé světové války byly zabrány školní prostory pro potřeby německých vojáků, a jak jsem již zmiňovala v předchozí kapitole, vyučování ve školách neprobíhalo, žáci docházeli maximálně jednou do týdne pro úkoly a byli přemístěni do místního kina s formou střídavé výuky. Po vysvobození z této nelehké doby nastal v Hluboké nad Vltavou v oblasti vzdělávání rozkvět a škola začala být opět v provozu tak, jako tomu bylo před válkou.⁵³

Školní objekty byly přes velký nárůst nových žáků nedostačující, a proto byl v roce 1947 navrhován pozemek, ležící na okraji zámeckého parku jako vhodné místo pro novou výstavbu školy. V letech 1948 až 1982 měla základní osmiletá škola sídlo ve čtyřech budovách. Jelikož nebylo přes stále se zvyšující počet žáků dostatek prostoru, muselo být ve škole zavedeno střídavé vyučování. Nakonec byla výstavba provedena na pozemku, který byl vybrán a zmiňován již v lednu roku 1947. V roce 1979 započala výstavba nové moderní školy s celkovým počtem osmnácti tříd a o tři roky později byla slavnostně předána k užívání.

Postupem času bylo k areálu školy přistavěno fotbalové hřiště, tenisový kurt a unikátní venkovní třída, která slouží k výuce dětí pod širým nebem. Se stálým vývojem v oblasti vzdělávání probíhaly počátkem 21. století rekonstrukce školních budov a budování nových školních učeben.⁵⁴

3.2 Schwarzenberská školka

Informace zmíněné v další kapitole byly dle knihy „Zaprášené vzpomínky na Hlubokou“ od autorky Aleny Mitter získány z brožury ke stoletému výročí školky zpracované ředitelkou Schwarzenberské školky Janou Pulcovou.

⁵³ Srov. MITTER, A. *Zaprášené vzpomínky na Hlubokou*, s. 21-22.

⁵⁴ Srov. *Tamtéž*, s. 386.

Kdybychom hledali v historii mateřských škol v našem státě, zřejmě bychom se dopátrali, že školka v Hluboké nad Vltavou patří k těm nejstarším v Čechách. Není mnoho míst, kde by už v roce 1893 měli lidé k dispozici zařízení ke vzdělávání malých dětí. Zápis v Památní knize obce Hluboké hovoří zcela jasně: „*Dne 18. ledna 1893 byla otevřena v Hluboké dětská opatrovna, kterou už kněžna Ida ze Schwarzenbergu na její vlastní náklad zařídila, do té samé tři jeptišky povolala a k bezplatnému užívání zdejšími dítkám přenechala.*”⁵⁵

Mateřská školka Schwarzenberská byla umístěna v budově bývalé továrny na sirky, postavené v roce 1874. Po vyhoření továrny nechala kněžna Ida ze Schwarzenbergu v budově zřídit během roku 1892 dětskou opatrovnu pro osmdesát dětí, kterou na své výlohy udržovala až do roku 1922, načež byla opatrovna zrušena v důsledku zabrání budovy státem. O děti se staraly sestry řádu svatého Františka z Assisi. Od roku 1922 fungoval v budově útulek s kaplí nejsvětější pro děti, kde se o ně staraly sestry řádu Notre Dame z mateřince v Horažďovicích. Děti byly v jedné třídě, zbytek budovy obývaly řádové sestry. Budovu útulku převzali komunisté dne 4. června roku 1949, tudíž musely sestry tuto budovu opustit.

Od této chvíle byla v budově umístěna veřejná mateřská škola, která mezitím vznikla v jedné třídě obecné školy v Masarykově ulici v lednu roku 1946. Tato škola byla navštěvovaná dvaceti dětmi. Dne 6. června roku 1946 byla mateřská škola osamostatněna a správkyňou byla ustanovena Helena Šimonová, která později, v letech 1949 až 1959 vykonávala funkci první ředitelky mateřské školy na Hluboké. V září 1949 se po stavebních úpravách rozběhl celodenní provoz mateřské školy v budově bývalé opatrovny. Na podzim roku 1950 byla zřízena kuchyně a jídelna, čímž bylo započato celodenní stravování dětí ve školce. Od této doby měla školka dvě třídy, postupně se opravovala a modernizovala. V roce 1975 byla v budově přistavena v rámci tzv. „akce Z” nová část školky. Přístavbou byla získána moderní školní kuchyně, sociální zázemí a v prvním patře veškeré místnosti nutné pro provoz další třídy pro pětadvacet dětí. K mateřské škole patří po celou dobu rozlehlá zahrada a od roku 2002 byly spojeny všechny školky ve městě v jeden ekonomický subjekt. Postupem času v budově probíhaly

⁵⁵ Tamtéž, s. 78.

rekonstrukce a větší opravy, a tak postupně vznikaly krásné prostory pro hru a pohybové využití malých dětí.⁵⁶

3.3 Volnočasové aktivity ve školách Hluboké nad Vltavou

„Školní výlety byly nádherné. O životě jsme nevěděli nic, nezajímalo nás, co nás čeká, měli jsme dar dětské nevědomosti a ani nás nenapadlo, že dětství jednou skončí. Tak jsme výlety a nejenom ty, prožívali naplno, měli jsme strach z blbostí a z blbostí jsme se taky radovali. Celé to má jen jednu chybu. Nejde klepnout enter a pustit to celé znova...”⁵⁷

(MUDr. Věnceslav Černý)

Kronika měšťanské školy v Hluboké nad Vltavou psaná v letech 1920–1940 a kronika dívčí obecné školy z let 1898–1930 zaznamenávají průběh dílčích školních let a líčí každoročně opakující se události jako zahájení školního roku, zápis žáků, návštěvy školního inspektora, oslavy českých svátků, schůze s rodiči, dary či statistiky konce školního roku. Tyto události se velice často prolínaly do volnočasových aktivit obyvatel Hluboké nad Vltavou.

V hlubocké měšťanské škole založené roku 1920, vznikaly postupně kroniky, ve kterých byly zmiňovány volnočasové aktivity opravdu zřídka. V těchto letech nebyla taková nabídka volnočasových aktivit, jakou známe dnes. Aktivity, které měla škola naplánované pro děti, bývaly především poznávací zájezdy do okolních měst a obcí, mezi které můžeme zahrnout celodenní výlety s návštěvou místních památek zejména do Prahy, Brna, Jindřichova Hradce či větších měst nacházejících se v jižních Čechách. Školní vycházky, které se konaly kupříkladu na historickou památku Dívčí kámen nebo horu Kleť, byly vždy rozděleny podle náročnosti a věku zúčastněných dětí.

Měšťanská, chlapecká a dívčí obecná škola dále uskutečňovala různé tematické besídky, žakovské akademie v Sokolovně, v sále hotelu „Obec” nebo připravovala často navštěvovaná filmová představení ve zdejším biografu. Jednota Sokol organizovala velmi zdařilé a oblíbené dětské tělocvičné besídky, ve kterých účinkovaly děti měšťanské

⁵⁶ Srov. Tamtéž, s. 78.

⁵⁷ MITTER, A. *Zaprášené vzpomínky na Hlubokou*, s. 357.

školy. Mezi další oblíbené aktivity patřily divadelní hry, které organizovala Dělnická tělocvičná jednota pro školní mládež.⁵⁸

Dle spisů z kroniky dívčí obecné školy se díky školskému sboru začaly od školních let 1924–1925 uskutečňovat zejména celodenní poučné vycházky s třídním učitelem do přírody, prohlídky památek v Hluboké nad Vltavou a zoologické zahrady, výlety autobusem do okolních měst nebo si žáci zorganizovali vlastní divadelní představení.⁵⁹

Jelikož v polovině šedesátých let nebyl internet a televize se sotva dopracovala k tomu, že vysílala každý den, byl pro místní školáky pokrok klasický výtah v „Broukárně“ nacházející se v Českých Budějovicích či křeslo u zubaře popojíždějící nahoru a dolů.⁶⁰ Dle vzpomínek místních hlubockých rodáků, byly dříve školní výlety plné nedočkavosti a nadšenosti. Když se školní rok pozvolna nacyloval ke svému zakončení a venku konečně převládalo teplé počasí, očekávali školáci den, kdy třídní soudruh učitel nebo soudružka učitelka řekla větu, která zněla přibližně takto: „*Zatím vám nemůžu nic definitivně slíbit, ale pokud všechno vyjde a nebudete zlobit, jeli bychom za 14 dnů na školní výlet. Jeli bychom tam a tam, odjezd v sobotu, návrat v neděli, každý, kdo se před přihlásí, přinese do školy X korun.*“⁶¹

Měšťanská škola konala každý školní rok oslavy a besídky zejména na uctění památky zesnulých českých umělců, politiků nebo slavila různá výročí a státní svátky republiky. Též pro hlubocké a okolní školy uskutečňovala školní filmová představení nebo žakovské akademie, ve kterých žáci obecních škol vystupovali s hudebními nástroji, a vybrané peníze byly často využívány na nákup školních pomůcek, které nebyly v tehdejší době tolik dostupné a často ve třídách tak chyběly pomalu i křídly na tabuli.⁶²

⁵⁸ Srov. DigiArchiv SOA v Třeboni: Archiv SokA České Budějovice, kronika školní. *Kronika měšťanské školy v Hluboké n. Vltavou*. Datace: 1920–1940, Hluboká nad Vltavou [online]. 2007–2022 [cit. 22-02-13]. Dostupné na WWW: <<https://digi.ceskearchivy.cz/274/1>>. Snímek 47, nečíslované stránky.

⁵⁹ Srov. DigiArchiv SOA v Třeboni: Archiv SokA České Budějovice, kronika školní. *Kronika dívčí obecné školy v Hluboké nad Vltavou*. Datace: 1898–1930, Hluboká nad Vltavou [online]. 2007–2022 [cit. 22-12-15]. Dostupné na WWW: <<https://digi.ceskearchivy.cz/277/1>>. Snímek 153, nečíslované stránky.

⁶⁰ Srov. MITTER, A. *Zaprášené vzpomínky na Hlubokou*, s. 357.

⁶¹ Tamtéž, s. 354.

⁶² Srov. DigiArchiv SOA v Třeboni: Archiv SokA České Budějovice, kronika školní. *Kronika měšťanské školy v Hluboké n. Vltavou*. Datace: 1920–1940, Hluboká nad Vltavou [online]. 2007–2022 [cit. 22-02-13]. Dostupné na WWW: <<https://digi.ceskearchivy.cz/274/1>>.

4. Volnočasové aktivity v Hluboké nad Vltavou v letech 1900–1950

Zdroje použité v této kapitole jsem vyhledávala v obecních kronikách města Hluboké nad Vltavou, které jsou dostupné k nahlédnutí v digitálním archivu Státního oblastního archivu v Třeboni a dále z dostupných tištěných pramenů Městské knihovny v Hluboké nad Vltavou. V kronikách obce Hluboké nad Vltavou psané v letech 1909 až 1966, jsou zachyceny důležité a pamětihodné události, kulturní události města, požáry, narození a úmrtí hlubockých občanů, výstavby nových domů, informace o místních spolcích, přehledy hospodářských poměrů a další. Obecní kronika Hluboké nad Vltavou byla psaná pouze do roku 1940. Jelikož byly tyto kroniky během válečných let 1941 až 1945 zabaveny a uloženy na okresním úřadě v Českých Budějovicích, byla tato léta dopsána až po státním převratu.

Pokud se podíváme i do roku 1989, který porovnáme s dnešní dobou, můžeme stále i tam vidět opravdu veliké rozdíly při trávení volného času. Lidé všeobecně měli méně dostupných možností na aktivní a smysluplné trávení volného času ve veřejném prostoru.⁶³

4.1 Přehled spolkových činností v Hluboké nad Vltavou

Jednou z typických charakteristik 19. století byl vznik spolku, a to se týkalo i české společnosti ve druhé polovině tohoto století. Vedle různých zpěváckých, tělocvičných, ostrostřeleckých a dalších spolků postupně od 60. let vznikaly organizace ženské, neboť ženy chtěly organizovat a účastnit se veřejného dění. Důležitou roli mezi ženskými spolky hrály ty vzdělávací. Mezi nejznámější organizace patřil například první ženský spolek „Americký klub dam“, který vznikl roku 1865 z iniciativy Vojty Náprstka a tento spolek fungoval až do roku 1948.⁶⁴

Situace na spolkové scéně byla v meziválečné Československé republice velmi pestrá i v případě organizací zabývajících se sportem a tělesnou výchovou.⁶⁵ Na přelomu 19. a 20. století zahrála důležitou úlohu především Česká obec sokolská, která výrazně

⁶³ Srov. CHORVÁT, I., ŠAFR, J., *Volný čas, společnost, kultura*, r. 2019, s. 101.

⁶⁴ Srov. RANDÁK, J. *Dějiny českých zemí*, s. 241.

⁶⁵ Srov. *Slušná životní úroveň a volný čas pro každého? Poloveřejný prostor 1918-1945*. Stálá expozice. Dějiny 20. století, Národní muzeum. Praha. Výstavní panel.

propagovala pohybové aktivity v populaci. Díky jejímu působení se začaly formovat systémy sportovních spolků i mimo prostředí velkých měst, jež přispěly k budování infrastruktury.⁶⁶

V následujícím textu se snažím vyzdvihnout nejznámější hlubocké volnočasové spolky v letech 1900–1950, o kterých se dochovaly alespoň nějaké písemné zdroje, v tištěné nebo ručně psané podobě. V této kapitole jsem vybrala pouze nejpodstatnější spolky, které fungovaly v Hluboké nad Vltavou a byly zapsány v obecní kronice Hluboké.

Za jeden z nejstarších hlubockých spolků můžeme považovat myslivecké bratrstvo, které tu z iniciativy Řehoře Řežábka lesní zaměstnanci se svolením knížete Schwarzenberga založili roku 1699. Činnost se skládala z účasti na církevních slavnostech, cvičné střelby, ale také poskytování podpory rodinám bez majetku, či mysliveckým učňům. Hlubocké bratrstvo existovalo čtvrt tisíciletí, kdy roku 1942 musela být jeho činnost zastavena. Počátkem šedesátých let 19. století začínají spolky jako společenské organizace rozvíjet vlastní činnost v souvislosti a uvolněním politických poměrů po pádu Bachova absolutismu.⁶⁷

4.1.1 Závěš

Pěvecký sbor má v Hluboké nad Vltavou dlouholetou tradici. Psal se rok 1860 a právě v tomto roce byl vydán zákon, který poskytoval „pěstování sborového zpěvu“. Velkou zásluhu měli především čeští učitelé, kteří tyto pěvecké spolky zakládali.⁶⁸

Jeden z prvních spolků po pádu Bachova absolutismu vznikl v letech 1868. Byl jím zpěvácký spolek nesoucí jméno Závěš a 6. července roku 1868 světil vlastní prapor. Jméno spolku vzniklo podle českého skladatele Mistra Závěše, který žil a tvořil ve druhé polovině 14. století. Tento pěvecký spolek byl jediný a hlavní reprezentant kultury Hluboké nad Vltavou. Za dvacet let první republiky uspořádal spolek přes sto čtyřicet koncertů, načež se i členové spolku věnovali navíc hraní operet a divadlu.

⁶⁶ Srov. CHORVÁT, I., ŠAFR, J., *Volný čas, společnost, kultura*, r. 2019, s. 152.

⁶⁷ Srov. KOVÁŘ, D., KOBLASA, P. *Hluboká nad Vltavou v proměnách staletí*, s. 59.

⁶⁸ Srov. *Almanach ke 150. výročí pěveckého sboru Závěš v Hluboké nad Vltavou*, nečíslované stránky.

Spolkovou činnost vedli především sbormistři a dirigenti, kteří měli často učitelský původ.⁶⁹

Pěvecký sbor Závěš měl od roku 1921 celkem čtyřiačtyřicet členů a sbormistrem se stal pan Karel Lískovec. Ve stejném roce založili Ing. Pražák a Jan Chvátal orchestr spolku Závěš.⁷⁰

Počátkem okupace roku 1939 měl spolek Závěš čtyřiapadesát členů, z nichž převládalo přes polovinu mužské pohlaví a zbytek pohlaví ženské. V letech 1943 byl pěvecký spolek Závěš zrušen, po válce v roce 1947 změnil název na Sborový zpěv a v letech 1950 svou činnost s mužským i ženským sborem opět zahájil. Bohužel s lednem roku 1951 přišla likvidace pěveckého spolku a následně byli členové zapojeni do Závodní skupiny ROH Svazu zaměstnanců státních lesů. V letech 1968 se nakonec sešlo jednapadesát zájemců o zpívání z Hluboké nad Vltavou, aby tradici dokázali opět oživit. To se jim skutečně podařilo a hudební spolek Závěš složen pouze z ženského sboru byl opět obnoven a funguje až do současnosti.⁷¹

4.1.2 Včelařský spolek

Rokem 1905 vznikl v Hluboké nad Vltavou a okolí Včelařský spolek, jehož hlavními úkoly byly vzájemné pomoci pro chov včel, opatření prodeje medu a vosku, právní ochrana včelařských zájmů a poskytování odborných informací. Tento spolek pořádal také přednášky, výstavy a kurzy.⁷²

Koncem roku 1932 měl spolek devětadvacet včelařů, kteří se starali o 185 včelstev. V průběhu dosavadních let existence včelařského spolku byl počet chovaných včel většinou mezi 150 až 250. Největší počet včelařů byl zaznamenán v roce 1969, kdy měl spolek padesát dva členů, z nichž devatenáct členů pocházelo z Hluboké nad Vltavou a v tomto roce bylo nejvíce za dobu existence spolku obhospodařováno 335 včelstev. V tomto období byly v obci Hluboká nad Vltavou vysazovány nektarodárné a pylodárné stromy, mezi které patří především vrby, javory a lípy. Od tohoto roku bohužel počet členů i včelstev klesal.⁷³

⁶⁹ Srov. KOVÁŘ, D., KOBLASA, P. *Hluboká nad Vltavou v proměnách staletí*, s. 59.

⁷⁰ Srov. *Almanach ke 150. výročí pěveckého sboru Závěš v Hluboké nad Vltavou*, nečíslované stránky.

⁷¹ Srov. KOVÁŘ, D., KOBLASA, P. *Hluboká nad Vltavou v proměnách staletí*, s. 59.

⁷² Srov. *Tamtéž*, s. 60.

⁷³ Srov. Včelařský spolek Hluboká [online]. 2022 [cit. 22-01-21]. Dostupné na WWW: <<https://vshluboka.estranky.cz/clanky/historie.html>>.

V roce 1958 se Včelařský spolek přejmenoval na Místní organizaci Československého svazu včelařů v Hluboké nad Vltavou a funguje až do současné doby.⁷⁴

4.1.3 Nadace

Nadace v Hluboké nad Vltavou má v tomto směru nepřehlédnutelnou tradici. V roce 1823 založil bývalý panský lékař Moritz Schmiedt nadaci se jménem ve výši deset tisíc zlatých, která každoročně poskytovala chudým dívkám z panství pět set zlatých, když se chtěly provdat. Od roku 1831 zde působil institut určený na podporu chudých, do kterého se přihlásilo 148 lidí. Po druhé polovině 19. století vzniklo z popudu schwarzenberských úředníků a soukromých osob několik dalších nadací, které měly za účel podporovat chudé spoluobčany a nemajetné studenty, například v ošacení dětí či dávání financí na školní pomůcky.

Do dalších nadací můžeme zařadit nadaci ředitele Emanuela Bayera, lesního inženýra Jaroslava Kaislera a také nadaci manželů Talířových, které časem ve většině přešly do správy obce. V letech 1991–1992 vznikla Nadace podpora stáří a Nadační fond pro rozkvět kulturního dědictví, které dodnes záslužně pokračují ve své činnosti v Hluboké nad Vltavou. Cílem Nadace podpory staří je zajistit seniorům spokojený život v jejich navyklém prostředí, zajištění rehabilitačních pomůcek a sociální pomoc. Druhá Nadace pro rozkvět kulturního dědictví je zaměřená především na záchranu významných kulturních památek minulých věků. Díky Nadaci pro rozkvět kulturního dědictví se mohl opravit židovský hřbitov, kaple svatého Rocha a zrestaurovat sochu svatého Jana Nepomuckého.⁷⁵

4.1.4 Český rybářský klub

V následujícím textu jsem ve stručnosti popsala historii organizace sportovního rybolovu v Hluboké nad Vltavou. Město Hluboká je především pro veřejnost známá jako historická oblast rybářská, jelikož už první zmínky o sádkách pochází z roku 1387.

⁷⁴ Srov. KOVÁŘ, D., KOBLASA, P. *Hluboká nad Vltavou v proměnách staletí*, s. 60.

⁷⁵ Srov. Tamtéž, s. 57.

Historicky první lidový spolek rybářů Český rybářský klub byl založen 1. dubna v roce 1923 v zámostském hostinci „U Benáků“ šestatřiceti uchazeči. Nejen, že sdružoval rybáře z účelem lovu, ale také k chovu a ochrany ryb.⁷⁶

Klub se od začátku založení potýkal s problémy, především s existencí rozsáhlého schwarzenberského panství, kde docházelo ke střetu zájmů sportovních rybářů a majitele většiny pozemků obce Hluboké. Dokumenty ze schůzí svědčí o velice složitých jednáních a ústupcích ze strany rybářů, potížích týkající se nájmu revíru a dalších těžkostí. Rybářský klub usiloval několik dalších roků o pronajmutí Vltavy mezi Bavorovicemi a Purkarcem, která byla právě předmětem sporu mezi představenými města a správou knížecího velkostatku. Až v roce 1932, tedy k desátému výročí založení klubu se podařilo pronajmout právo rybolovu na Vltavě. Postupem času, a i přes stále se měnící zákony se začaly části řek rozrůstat a pronajímat rybářském klubu. V roce 1939 v období okupace Německem rybolov nadále probíhal, ale bohužel s nešťastnými důsledky pro některé členy z rybářského klubu. Podle zápisu z této doby zahynulo při bojích ve válce a v koncentračních táborech osm členů klubu. Po druhé světové válce došlo ke spoustě společenských změn, kdy se opět začaly rozrůstat a vznikat nové rybářské revíry a budovat kaskády rybníků sloužící k chovu ryb.⁷⁷

V letech 1951 měl rybářský klub sedmdesát členů a byl přejmenován na Lidový rybářský spolek.⁷⁸

4.1.5 Spolek Čechoslovák

Ve třicátých letech 19. století působil vzdělávací a zábavní spolek Čechoslovák a v dubnu roku 1936 došlo ke jmenování Obce přátel legionářů při místní jednotě Československé obce legionářské, která nepřežila počátek roku 1941. V roce 1945 na podzim byla jednota Československé obce legionářské opět obnovena a ve stejném roce vznikl na Hluboké svaz přátel SSSR, pozdější svaz československo-sovětského přátelství, který zanikl v červnu roku 1990. Dále vznikl svaz osvobozených politických vězňů.

⁷⁶ Srov. Tamtéž, s. 60.

⁷⁷ Srov. 90 let organizovaného sportovního rybolovu na Hluboké [online]. Hluboká nad Vltavou: Vladimír Kavka, 2013 [cit. 22-01-19]. Dostupné na WWW: <<http://mo-hluboka.wz.cz/Z%20historie.html>>.

⁷⁸ Srov. KOVÁŘ, D., KOBLASA, P. *Hluboká nad Vltavou v proměnách staletí*, s. 60.

V letech 1948 se uskutečnila ustavující valná hromada svazu bojovníků za svobodu, pod který připadly dosavadní odbočky Československé obce legionářské, Svazu osvobozených politických vězňů a Svazu národní revoluce. Posléze byl svaz přejmenován na Český svaz protifašistických bojovníků. V prvních poválečných letech působil v Hluboké nad Vltavou také Jednotný svaz československého zemědělství.⁷⁹

4.1.6 Hasičský sbor

Sbor dobrovolných hasičů byl v Hluboké nad Vltavou založen v březnu roku 1876 knížetem Janem ze Schwarzenbergu z důvodu ochrany jeho majetku, aneb jak stojí v knize: „*Aby bděl nad bezpečností před červeným kohoutem*”. Ustavující valná hromada se konala v obecním hlubockém hostinci dne 5. března.⁸⁰

Založení vlastní hasičské budovy pro úschovu hasičského nářadí, bylo již dlouhou dobu otázkou velmi naléhavou. Od začátku založení hasičského sboru v Hluboké nad Vltavou své nářadí uchovávali hasiči především v různých budovách velkostatku a tento způsob uchovávání náčiní bohužel nedostačoval, jelikož rostly požadavky a zejména se rozmnožoval čím dál tím víc sborový inventář. Díky městskému zastupitelstvu, které přispělo dotací 50 000 Kč, dále majiteli velkostatku, jehož dar byl úctyhodných 10 000 Kč a valnou částí členstva, která se zavázala a poskytla zdarma práci a peněžité příspěvky, mohla stavba nové hasičské budovy začít. Začalo se jednoho listopadového dne, kdy se na staveništi sešel celý zástup nadšených členů s motykami a jiným potřebným nářadím a z provedení prvního výkopu starosty hasičského sboru se začalo vesele pracovat na stavbě, která byla další rok po jaru dokončena. Celkový náklad na stavbu hasičské budovy nebyl bohužel v kronice dopsán. Slavnostní otevření zcela nové a první hasičské budovy v městě Hluboká nad Vltavou se konalo v neděli dne 19. července roku 1935. Slavnost byla zahájena starostou města panem Haškem, který byl veden také jako starosta hasičského sboru.⁸¹

Ze začátku bylo ve sboru kolem sto padesáti členů, ale časem členové postupně odpadávali. Z valné většiny byli členové hasičského sboru všichni Schwarzenbergovi

⁷⁹ Srov. Tamtéž, s. 111–112.

⁸⁰ Tamtéž, s. 55.

⁸¹ Srov. DigiArchiv SOA v Třeboni: Archiv SokA České Budějovice. *Kronika obecní*. Datace: 1922–1966, Hluboká nad Vltavou [online]. 2007–2022 [cit. 22-01-16]. Dostupné na WWW: <<https://digi.ceskearchivy.cz/248/1>>. Snímek 62, s. 120-121.

zaměstnanci. Členem sboru mohl být v podstatě kdokoli, kdo měl v mysli především prospěch obce. Pro spoustu hlubockých občanů to byla jedna z možností, jak trávit svůj volný čas.⁸²

Díky štědré knížecí podpoře, členských příspěvků, darů a výtěžků ze zábav měl sbor dostatek prostředků na vybavení a náradí. Velitelem sboru dobrovolných hasičů byl celých šestatřicet let pan Josef Scheichl. V letech 1925 až 1976 zasahoval hlubocký hasičský sbor u padesáti požárů, tedy průměrně jednou ročně. Než si hasičský sbor mohl dovolit postavit vlastní zbrojnici pod kostelem, uchovával své veškeré hasičské náčiní v budovách velkostatku. Nejen, že se tato činnost propojovala se sportem či hasičskými soutěžemi, ale konaly se také oblíbené hasičské bály. V roce 1994 se celý sbor dobrovolných hasičů přestěhoval do nové hasičské zbrojnice, která byla získána díky rekonstrukci bývalé uhelny v centru města Hluboké nad Vltavou.⁸³

4.1.7 Sokol

„Jen zdravý národ je též branným národem. Zbroj v každé pěsti! Zřízení válečné! Stokrát, tisíckrát to budiž řečeno. Avšak k nástroji a ústrojí je zapotřebí především též zdatné a náležité junáky a muže! Kdo v dobách války hodlá ubránit svůj národ, ten musí již v čase míru stát na strážní proti vší vloudilé životní zkáze, ten plamenným mečem upíry a netopyry drtí a rozprašuj na každém poli. Vpřed!“

(Miroslav Tyrš)

Český tělocvičný spolek Sokol byl založen v Praze v letech 1862 Miroslavem Tyršem a Jindřichem Fügnerem. V létě roku 1893 se místní hlubočtí nadšenci a budoucí členové Sokola inspirovali především českobudějovickým sokolským sletem. Ustavující schůze hlubockých nadšenců pro založení spolku Sokol v Hluboké nad Vltavou se konala 3. prosince téhož roku a dostavilo se na čtyřiačtyřicet zájemců. V čele výboru stál Jarolím Mařík a v roce 1894 byl pořízen první sokolský prapor.⁸⁴

⁸² Srov. MITTER, A. *Zaprášené vzpomínky na Hlubokou*, s. 258.

⁸³ Srov. KOVÁŘ, D., KOBLASA, P. *Hluboká nad Vltavou v proměnách staletí*, s. 56.

⁸⁴ Srov. *Tamtéž*, s. 105.

V nacionalizovaných představách 19. století bylo tělo vnímáno jako zosobnění národní společnosti a symbol jednoty. V souvislosti s tělesnou aktivitou měla výkonnost, efektivita či rychlost jednoho cvičence zrcadlit sílu a schopnosti celého národa. Společné tělocvičné aktivity představovali posilování národního vědomí a pocitu sounáležitosti cvičenců. Jedním z hlavních aspektů, s jejíž prostřednictvím je třeba hodnotit činnost Sokola, bylo pěstování síly pro národní účely.⁸⁵ Sokol kromě tělesných cvičení vyvíjel také vzdělávací a osvětovou činnost a vytvořil rovněž dlouholetou tradici všesokolských sletů jako velkých celonárodních slavností.⁸⁶

Během první světové války, roku 1914 bylo cvičení v Sokole přerušeno a v roce 1918 opět zahájeno, načež se místní Sokolové vracejí k myšlence výstavby nové sokolovny a začínají postupně jednat s městem o pozemku pro výstavbu.⁸⁷

Nová hlubocká sokolovna byla postavena v prostorách zadní části zrušeného hlubockého pivovaru v letech 1925–1926 podle projektu pražského architekta Františka Krásného. Za materiál posloužily především cihly a písek ze zbořených pivovarských zdí. Po většinu času byli na stavbě nové sokolovny hlavními pracovníky sami Sokolové. Po úspěšném dokončení tělocvičných prostor se konečně tělocvična dočkala otevření, a to v roce 1927. Do této doby cvičili všichni členové Tělocvičné jednoty Sokol v místnosti pronajaté Okresní hospodářskou záložnou a v letních měsících pak na zahradě pana Jana Kladrubského, majitele hostince u Boušů.

Každý rok vystupovali Sokolové před veřejností v Hluboké nad Vltavou. Hlubocký Sokol provozoval nejen obecný tělocvik, ale také různé sporty, zejména házenou, košíkovou, lyžování, plavání, stolní tenis, cyklistiku, nebo lehkou atletiku. Sokol pořádal oblíbené a rozmanité kulturní aktivity, mezi které můžeme zařadit divadelní představení a provoz biografu.

Jelikož v letech 1939 začala německá okupace Československé republiky, bylo povoleno pouze cvičení Sokola jako nepolitické organizace, ale byla zakázána účast sokolstva při církevních obřadech. V tomto roce vystoupilo z jednoty Sokol 144 členů. Pro kulturní činnosti nastaly žalostné události dne 13. dubna roku 1941, kdy byl hlubocký tělocvičný spolek Sokol kvůli zákazu činnosti rozpuštěn a při následných válečných letech zemřelo jeho osm členů v nacistických koncentračních táborech. Majetek Sokola

⁸⁵ Srov. RANDÁK, J. *Dějiny českých zemí*, s. 229.

⁸⁶ Srov. PÁVKOVÁ, J., HÁJEK, B., HOFBAUER, B. *Pedagogika volného času*, s. 145.

⁸⁷ Srov. MITTER, A. *Zaprášené vzpomínky na Hlubokou*, s. 125.

se podařilo z větší části zachránit, jelikož se v noci téhož dne rozhodla řada členů Sokola majetek odnést k ukrytí.

Obrození spolku nastalo po skončení druhé světové války dne 26. května roku 1945 a o tři roky později byl Sokol sloučen s ostatními hlubockými sportovními spolky. Únor 1948 však znamenal přechod k monopolu nad trávením volného času v jednotnou organizaci.⁸⁸ Po válce začala vznikat další nová sdružení, například národní svaz mládeže.⁸⁹

K obnovení činnosti tělocvičné jednoty Sokol v Hluboké nad Vltavou došlo 14. května roku 1992 a na základě zákona o navrácení majetku, předala TJ Hluboká Sokolu objekt sokolovny. Roku 1996 proběhla zásluhou Vojenských staveb České Budějovice rekonstrukce budovy, tudíž mohla být Sokolovna předána k užívání 21. března 1997.⁹⁰

Starostou byl zvolen bratr Pavel Marek, který dal veškeré úsilí z různých archivních materiálů do sestavení přehledné zprávy o stavu Sokola v Hluboké nad Vltavou od jeho založení až po současnost. Ze spisu na šesti pergamenech zatavených do měděného pouzdra a uložených při stavbě do dutiny žulového pamětního kamene stojí: „*Kéž se stane tato Sokolovna chrámem lásky k vlasti a pravé snášenlivosti, školou občanských ctností a zdrojem zdraví pro malé i velké. Pravda, krása a dobro necht' zde sídlí pro všechny časy!*” V hlubocké jednotě Sokol tvoří členy ze dvou třetin muži a nejsilnější z oddílů je oddíl baseballový.⁹¹ Dnešní Česká obec sokolská je příkladem kontinuity spolkového života české společnosti 19. století.⁹²

4.1.8 Baráčníci

V květnu roku 1929 se část hlubockých obyvatel a Baráčníků z Českých Budějovic setkali v hostinci „U Boušů”, v současné době hotel nesoucí název „Bakalář”. Župní Rychtář, pan František Fara vysvětlil v hostinci účel a význam spolku. Jelikož tato schůze hlubocké občany zaujala, rozhodli se založit hlubockou obec baráčníků. Oficiální

⁸⁸ Srov. KOVÁŘ, D., KOBLASA, P. *Město jménem Hluboká*, s. 106-108.

⁸⁹ Srov. ŠERÁK, M. *Zájmové vzdělávání dospělých*, s. 86-91.

⁹⁰ Srov. KOVÁŘ, D., KOBLASA, P. *Město jménem Hluboká*, s. 106-108.

⁹¹ MITTER, A. *Zaprášené vzpomínky na Hlubokou*, s. 286.

⁹² Srov. RANDÁK, J. *Dějiny českých zemí*, s. 229.

datum založení vlastenecké dobročinné obce „Vitoraz“ připadá na 21. července roku 1929.⁹³

Jejich hlavní činností bylo uchovávání starých zvyků, krojů, tanců a písní či pořádání různých divadelních představení, která byla především na Hluboké hodně oblíbená a navštěvovaná. Začátkem německé okupace, tedy roku 1939 byla obec baráčnicků Vitoraz ukončena a obnovena na podzim roku 1945. V poválečných letech měla Baráčnická obec přes tři sta členů a svoji rychtu měla v hostinci u Boušů. V letech 1952 si Baráčnická obec pořídila vlastní prapor a v období socialismu spolek nadále přetrvával, konal poznávací zájezdy určené především dětem, soutěže, slavnosti a nově byl přejmenován na sdružená obec Baráčnicků v Hluboké nad Vltavou.⁹⁴

4.1.9 Historický spolek Schwarzenberg

Schwarzenbergové v jižních Čechách vlastnili různá panství, ve kterých pod ně spadá i město Hluboká nad Vltavou. Dnem 13. srpna 1990 byl registrován historický spolek Schwarzenberg, který měl kolem sta členů. Členové tohoto spolku měli zájem o minulost, přítomnost a realie schwarzenberského rodu. Předsedou spolku se stali pan Karel Schwarzenberg, a také předseda pan Ing. Václav Macar. Na zámku Ohrada v Hluboké nad Vltavou se pravidelně konají podzimní spolková setkání.⁹⁵

4.2 Kulturní život v Hluboké nad Vltavou ve vztahu k volnočasovým aktivitám

Hluboká oplývala vždy výjimečnými osobnostmi a seznam těchto osobností je velice úctyhodný. Ať už zde píšu například o Schwarzenberském rodu, který na Hlubokou přivedl do svých služeb inteligentní lidi a měli šanci vzdělávat se, nebo ostatní místní, kteří se přidávali ve všech možných oborech, od loutkáře až po sportovce. Dále bych zmínila pana Houseka, kterému se připisují veliké zásluhy za vznik jihočeské galerie, v dnešní době nesoucí jméno Alšova jihočeská galerie.

V dřívějších dobách mělo všechno jiný význam a přiklánělo se jinak k různým věcem. Lidé si vymýšleli, cokoliv je napadlo. Televize nebyla, tudíž lidé neseděli pouze

⁹³ Srov. MITTER, A. *Zaprášené vzpomínky na Hlubokou*, s. 139.

⁹⁴ Srov. KOVÁŘ, D., KOBLASA, P. *Hluboká nad Vltavou v proměnách staletí*, s. 55.

⁹⁵ Srov. Tamtéž, s. 112.

doma, ale šli se společně bavit. Divadelní, zpěvácké spolky, hasičské aktivity, tělovýchova, loutkové divadlo, to všechno bylo tehdy na návších a městečkách velmi oblíbené a zvyklé. Od malých žáků až po dospělé cvičili, zpívali, hráli ženy i muži. Děti začínaly například do Sokolovny chodit už ve třech letech, kam je přivedli rodiče nebo prarodiče. Dalšími oblíbenými kulturními činnostmi na Hluboké byly bály, které se opakovaly rok, co rok, a dalo by se říct, že se „bálovalo“ přes celou zimu, každou sobotu. V Hluboké nad Vltavou se konaly bály hasičské, baráčnické, rybářské, školní nebo bály statkářské. K fenoménu a veliké tradici patřilo ve městě loutkové divadlo, které mělo opravdu velikou úroveň díky loutkářům, kteří často putovali světem, hodně toho viděli a byli velice zkušení.

Hluboká nad Vltavou měla a stále má spoustu osobností. Za tyto osobnosti můžeme považovat zejména loutkáře Kopeckého a Dubského, spisovatele Václava Lacinu, operního pěvce Václava Eremiáše, malíře, který maloval tolik krajin a květin, že by mu na to nestačila Alšova galerie pana Jurise, dále pana Teleckého, který stál u počátku sportu na Hluboké, fotbalistu Karla Poborského, nebo špičkové hokejisty a sportovce Honzu Lídrala a pana Miroslava Dvořáka a mnoho dalších významných osobností, které Hlubokou dokázaly doslova rozzářit.⁹⁶

4.2.1 Divadlo

Ve městě Hluboká nad Vltavou byla velká a bohatá divadelní tradice už před válkou. Pro radost a potěšení především ve volném čase se v Hluboké hrálo již od nepaměti. V letech 1872 založili schwarzenberští úředníci za účelem oživení společenského a kulturního života v knížecích nádvoří Hluboké letní zábavní místnost, kterou nazvali „Elisium“. Jelikož nebylo v těchto letech takové národnostní napětí, hrály se divadelní představení střídavě česky a německy. Bohužel po osmi letech založení Elisium zcela zaniklo.⁹⁷

Ve zpravodaji Hluboké nad Vltavou se píše, že každé pořádané představení muselo mít také pořádnou propagaci, aby mělo divadlo vždy vysokou návštěvnost. Jedni z prvních pracovníků divadla byli ti, kteří roznášeli a vyvěšovali plakáty po městě. Ve městě byla známá divadelní kočující společnost pana Červíčka, která měla za členy

⁹⁶ Srov. MITTER, A. *Zaprášené vzpomínky na Hlubokou*, s. 46-48.

⁹⁷ Srov. KOVÁŘ, D., KOBLASA, P. *Hluboká nad Vltavou v proměnách staletí*, s. 53.

i známou rodinu Hrušínských, kdy dnešní národní umělec Rudolf Hrušínský starší byl v té době ještě malé batole.⁹⁸

Jelikož při nacistické okupaci v letech 1939–1945 prakticky neexistovalo veřejně přístupné prostředí, kde by se mohli čeští lidé volně shromažďovat, stávala se divadla důležitou politickou tribunou a podílela se na vytváření národní jednoty. Proto se roku 1941 rozhodli útokem proti Sovětskému svazu dovést válku k rychlému a pro sebe úspěšnému konci a to považovali nacisté za nutné proti českým divadlům ostře vystoupit. Němci neměli ovšem v úmyslu české divadelnictví jako celek zlikvidovat, neboť jejich cílem bylo především vést rozsáhle zásahy vedené německými nařízeními proti představitelům divadelní rezistence, čímž je zastrašili a usměrnili do přijatelných mezí. Tyto události byly pro divadelní společnosti velice náročné.⁹⁹ Během okupace Československé republiky divadelní činnosti nadále probíhaly, ovšem pod hlavičkou národní strany, kdy se konaly především pohádky hrané místní mládeží.

*„No, a když nás v roce 1945 osvobodila Rudá armáda, tak hned v prvních dnech místní študáci pod vedením Antonína Zvánovce během týdne secvičili pro občany živé loutkové divadlo, Katovo poslední dílo. Jen tak mimochodem, odpoledne se na toto představení zvalo po městě – štráfek tažený koňmi.“*¹⁰⁰

Ve 20. století bylo založeno divadlo ochotnické a v městě Hluboká nad Vltavou ho provozovalo hned několik spolků, a to na velmi dobré úrovni. Mezi tyto spolky můžeme zařadit především Dělnickou tělovýchovnou jednotu, spolek Orel, Baráčníky a později se přidal i Lesoprojekt. Hlubocké divadlo se hrávalo především v Sokolovně. Dvakrát ročně uváděli Sokolové obvykle hry umělců Aloise Jiráska, J. K. Tyla či veselohry L. Stroupežnického.

Jak už jsem se zmiňovala v textu výše, hlavním fenoménem na Hluboké bylo též loutkové divadlo, které bylo připravováno zejména pro děti. Až do počátku šedesátých let tu hráli jak Baráčníci, tak i Lesoprojekt a v dubnu roku 1961 se konala přehlídka těch nejlepších ochotnických souborů z celého okresu.

⁹⁸ Srov. *Zpravodaj Hluboké nad Vltavou*, r. 1989, číslo 1, nečíslované stránky.

⁹⁹ Srov. SRBA, BOŘIVOJ. *Z osudů českých divadel z nacistické okupace (1939–1945)*, s. 191–192.

¹⁰⁰ MITTER, A. *Zaprášené vzpomínky na Hlubokou*, s. 288.

V Hluboké nad Vltavou bylo divadlo na čas přerušeno a obnoveno až v letech 1990, kdy vznikl nový ochotnických soubor, který vydržel vystupovat až do doby, než se po roce 2004 rozdělil na tři uskupení, která na Hluboké dodnes současně vystupují.¹⁰¹

4.2.2. Městský biograf

Jelikož se Hluboká nad Vltavou vyznačovala velkým kulturním životem, rozhodla se městská rada v roce 1920 založit v sále hotelu Obec městský biograf, který byl o rok později pronajímán místnímu spolku Sokol, přičemž si městská rada vyhradila dostávat deset procent z jeho tržby. Biograf začal fungovat na podzim roku 1921, zatímco se o zařízení staral do roku 1932 sokolský spolek. Poté jej dostala do nájmu Dělnická tělocvičná jednota a od roku 1937 opět Sokol. Zpočátku se v hlubockém biografu promítaly pouze němé filmy, ovšem tato doba němých filmů musela jednou skončit a dne 20. ledna roku 1935 získal nový nájemce pan Jan Tichý hotel Obec, který v biografu zahájil první představení zvukového filmu „Ze světa lesních samot“.

Rokem 1957 bylo kino přiřazeno správě městského národního výboru. Biograf byl vyhodnocen jako vzorný a obdržel odměnu, jelikož během jednoho roku promítl nad 121 filmů a zhlédlo jej celkem úctyhodných 48 707 diváků.

V dalších letech, přesněji v roce 1991 byl biograf z technických důvodů uzavřen a v roce 1994 byl prostor biografu nahrazen diskotékou. V říjnu roku 1995 sami hlubočtí občané vybrali pro nově otevřené kino jméno Panorama, které bylo vybaveno nejmodernější technikou, ať už zvukovou či osvětlovací a bylo zapojeno do sítě premiérových kin AB Barrandov a.s. Jelikož bylo kino Panorama oblíbené nejen mezi obyvateli Hluboké, pořádaly se zde i divadelní a koncertní představení, výstavy či besedy pro širokou veřejnost. Celkové náklady na stavbu a vybavení kina dosáhly 25 milionů korun.¹⁰²

V současnosti je Panorama projektováno jako víceúčelové kulturně společenské zařízení s komorní scénou a širokouhlým biografem vybaveným dolby systémem. Hlavní sál disponuje sto dvaadvaceti pohodlnými křesly s možností připojení stolků

¹⁰¹ Srov. KOVÁŘ, D., KOBLASA, P. *Hluboká nad Vltavou v proměnách staletí*, s. 53–54.

¹⁰² Srov. Tamtéž, s. 53.

pro konferenční uspořádání. Kino je pro návštěvníky vybaveno barem a obslužným pultem.¹⁰³

4.2.3 Loutkové představení

Loutkáři v Hluboké nad Vltavou mají opravdu dlouhou tradici. Zásahu nese především rodina Dubských, která patřila k nejstarším a neznámějším českým loutkářským rodům. Do loutkového představení byla zapojena celá rodina Dubských a bylo hráno nejčastěji v hospodě „u Renců“, kdy na tato představení docházely především malé děti z města Hluboká. Loutkářský rod Dubských začíná činnost provozovat již od roku 1787. Řada loutkářů z tak rozvětveného rodu působila na různých místech České republiky i Slovensku.

Neznámějším jihočeským lidovým loutkářem byl v letech 1874–1965 Tomáš Dubský, který s oblibou uváděl hry z české historie, zejména hry Jiří Poděbradský nebo král Václav IV. Tomáš Dubský měl herecké nadání spojované se silným vlivem rodinné tradice a dával také velikou snahu do uspokojení svého publika. V letech 1934 se trvale usídlil v Hluboké nad Vltavou a později za okupace roku 1939, kdy mu německá vojska vzala koně i maringotky působil především v blízkém okolí. I přes jeho vysoký věk se nevzdával a pořádal vystoupení i po válečných letech. V padesátých letech byla situace pro loutkáře likvidační, což pro něj znamenalo hrát pouze příležitostně. Své herecké mistrovství prokázal při hře „Posvícení“ v Hudlicích, kdy mu bylo úctyhodných devadesát let. Loutky, které vlastnil Tomáš Dubský, odkoupila tělovýchovná jednota Sokol pro své loutkové divadlo a roku 1944 byly věnovány muzeu, kde se staly základem zdejší loutkářské sbírky. Tomáš Dubský zemřel 12. června roku 1965 ve věku 91 let a byl pohřben na Hluboké. Od roku 1965 jsou veškeré loutky lidových loutkářů Dubských vystaveny v muzeu v Týně nad Vltavou.¹⁰⁴

4.2.4 Alšova Jihočeská galerie

Na základě návrhu jihočeského krajského národního výboru v Českých Budějovicích, byla na počest k 100. výročí narození významného jihočeského umělce

¹⁰³ Srov. MITTER, A. *Zaprášené vzpomínky na Hlubokou*, s. 323.

¹⁰⁴ Srov. Tamtéž, s. 140.

Mikoláše Alše v roce 1952 přestavěna zámecká jízdárna v areálu zámku Hluboká nad Vltavou pro účely krajské galerie. Hlubocká zámecká jízdárna byla postavena v letech 1845–1847 podle návrhu vídeňského architekta Františka Beera.

V prvních třech letech bylo na stavbu nové jízdárny vynaloženo na 99 823 zlatých a vícenáklady si vyžádaly další úpravy až do roku 1871. Hlavní jízdárenská hala má 47,60 na 22,90 metrů a je vysoká 22,20 metrů. Na tuto jízdárnu navazuje železná konstrukce zimní zahrady s plochou 9,85 na 43,45 metrů a kryté schodiště v ní ji spojuje s nárožní věží zámku. Celý tento areál jízdárny a zimní zahrady byl upraven pro výstavní účely galerie. V roce 1951 zahájil Stavoprojekt České Budějovice na příkaz jihočeského krajského národního výboru práce na přípravě projektu úprav zámecké jízdárny pro účely Alšovy krajské galerie. Konečné řešení tohoto projektu zachovalo jízdárenské hale celistvost monumentálního prostoru, kdy byly prováděcí plány vyřešeny z účasti referentů státní památkové správy a poté vypracovány architektem Jaroslavem Jindrou. Tento projekt byl schválen dne 17. května 1952 a v roce 1956 byla přestavba a adaptace jízdárny na galerii dokončena, tudíž bylo možno zahájit přípravu na první výstavu.

Momentálně se v zámecké jízdárně nachází stálá expozice, která dokumentuje výtvarné umění ze sbírky galerie od 13. století po současnou tvorbu. I přesto, že se jedná o stálou expozici, je každým rokem obměňována. Alšova jihočeská galerie pořádá od roku 1956 nejen úchvatné výstavy, kulturní pořady, přednášky či koncerty, ale také nejstarší hudební festival nesoucí název „Hudební léto Hluboká“.¹⁰⁵

Jeden z hlavních cílů Alšovy jihočeské galerie je podpora umění, načež se v jejích prostorech shromažďují významné sbírky tvůrců od raného středověku až po současnou dobu, a také nabízí prostor zapomenutým řemeslům, výtvarníkům, sochařům či mladým umělcům. V současnosti nabízí galerie pro veřejnost specializovanou knihovnu, ve které můžeme volně nahlédnout do sbírky odborných knih, periodik či katalogů.¹⁰⁶

4.2.5 Lovecký zámek Ohrada a zoologická zahrada Hluboká

Lovecký zámek Ohrada byl vybudován Adamem Františkem ze Schwarzenberga v blízkosti Munického rybníka pro lovecké slavnosti a honosné velkolepé hony.

¹⁰⁵ Srov. Tamtéž, s. 175.

¹⁰⁶ Srov. Alšova jihočeská galerie [online]. [cit. 22-02-03]. Dostupné na WWW: <<https://www.ajg.cz/knihovna.html>>.

Vybudování tohoto dvoupatrového barokního objektu o třech křídlech se ujal pražský architekt Pavel Ignác Bayer v letech 1708 až 1713. V budově vznikla také nevelká kaple patrona myslivců sv. Eustacha, v níž se každoročně konaly mše za zemřelé lesníky.

Později roku 1841 se Jan Adolf II. ze Schwarzenberga rozhodl založit muzeum lesnictví, myslivosti a rybářství, v kterém měly být uloženy vzácné preparáty ulovené zvěře ze všech panství. Oficiálně bylo muzeum otevřeno 15. září 1842. Muzeum má ve stálé expozici spousty zajímavých exponátů, jako jsou myslivecké, lesnické a rybářské sbírky, nástroje či lovecké trofeje. V dnešní době spolupracuje se středními školami – vodňanskou rybářskou, vysokými zemědělskými školami, pražskou i brněnskou lesnickou fakultou, píseckou střední lesnickou školou a také s pedagogickou fakultou v Českých Budějovicích, s kterou vytvářejí tematické programy a komponují přednášky o historii „Ohrady“ do učebních osnov.¹⁰⁷

Za zmínku stojí dnes velice navštěvovaná zoologická zahrada v Hluboké nad Vltavou, která započala svoji výstavbu vedle loveckého zámku Ohrada na podzim roku 1937 a otevřena byla pro veřejnost dne 1. května 1939. Období druhé světové války rozvoj nově otevřené zoologické zahrady přerušilo a bohužel i v poválečných letech nebyly vytvořeny vhodné podmínky pro její lepší budoucnost. Lovecký zámek včetně zoologické zahrady přešel pod národní správu. V řízení zoologické zahrady se v průběhu dalších pětadvaceti let postupně vystřídal několik správců, kteří nebyli schopni zajistit její odborné vedení. Podmínky pro chov zvířat nebyly zcela ideální a podle informací o stavu tehdy chovaných zvířat i technické úrovni zařízení, zaostávala hlubocká zoo i za zahradami, které byly v té době u nás nově zakládány. Zoo byla udržovaná spíše na úrovni jednoduchého zoologického koutku, chovatelské ambice zcela chyběly a velikost areálu přibližně půl hektaru se od doby založení v podstatě nezměnila. V šedesátých letech zoologická zahrada jevila velký zájem ze strany návštěvnosti, který se pohyboval okolo sta tisíc návštěvníků za rok.

Poslední správce v tomto období, zemědělské muzeum Praha, respektive lesnické, myslivecké a rybářské muzeum Ohrada, jehož prostřednictvím byla zavedena, nedokázal provoz zoologické zahrady zcela zajistit. Postupem času začala zoologická zahrada upadávat, a to se projevilo především na návštěvnosti, která klesla o 73 000 návštěvníků za rok. V roce 1971 byla zoologická zahrada kvůli nezájmu svého provozovatele

¹⁰⁷ Srov. MITTER, A. *Zaprášené vzpomínky na Hlubokou*, s. 282.

prakticky zlikvidována, celý objekt byl v havarijním stavu a zvířata byla ve velice špatném zdravotním i výživovém stavu. Expozice a chovatelská zařízení nesplňovala ani nejzákladnější požadavky.

Proti zrušení se postavila veřejnost Jihočeského kraje. Jelikož byla zoologická zahrada pro obyvatele jižních Čech velice příjemným výletním místem s tradicí, měly zájem na jejím zachování městské, okresní a krajské orgány. Časem bylo rozhodnuto, aby zoologickou zahradu převzal Jihočeský krajský národní výbor a aby byla zařazena do sítě zoologických zahrad ministerstva kultury České republiky. V roce 1972 byla zřízena nová příspěvková organizace Zoologická zahrada ohrada se sídlem v Hluboké nad Vltavou. I přes velice náročná léta se díky novému vedení, rekonstrukcím, modernizacím zařízení a ploch expozic stala jednou z nejnavštěvovanějších zoologických zahrad v Jihočeském kraji.¹⁰⁸

¹⁰⁸ Srov. Tamtéž, s. 311–312.

5. Současnost volnočasových aktivit v Hluboké nad Vltavou

Změna politického uspořádání v roce 1989 přispěla k formování nových kulturních a ekonomických souvislostí ovlivňující oblasti sportu. V první řadě došlo k tomu, že se rekreační a neprofesionální sportování stalo jedním z projevů životního stylu a v důsledku toho také viditelným symbolickým zařazením se k sociálním třídám. Sportování se odehrává ve větší míře nejen v široce přístupných, ale i formálních klubech a oficiálních sdružení. Díky postupnému rozvoji v možnostech trávení volného času a společenských přeměn ve všech úrovních života, můžeme dnes využívat širokou škálu nabídek pro trávení volného času.¹⁰⁹

V současné době nabízí město Hluboká nad Vltavou širokou nabídku kulturních a sportovních aktivit. Ve městě nalezneme moderní kino Panorama, městskou knihovnu, galerii Knížecí Dvůr a Alšovu jihočeskou galerii pořádající velice zajímavé výstavy. Pro sportovní účely zde můžeme najít letní plovárnu s tobogánem, krytý bazén se saunou, kryté tenisové kurty, zimní stadion, baseballový areál, jízdárnu, rozlehlé golfové hřiště, fitness či sportovně relaxační areál se spousty volnočasových aktivit a programů pro návštěvníky jakékoliv věkové skupiny.¹¹⁰

5.1. Golf a baseball v Hluboké nad Vltavou

V této kapitole bych ráda zmínila nejvíce vyčnívající a nejnavštěvovanější sporty ve městě Hluboká nad Vltavou, kterými jsou golf na Podskalské louce a baseball.

V šedesátých letech se začalo usilovat o zřízení golfového hřiště na místě Podskalské louky, která je pro podobný účel jako stvořená.¹¹¹ Golfové hřiště se nachází v historickém zámeckém parku Schwarzenberském, přímo pod zámek Hluboká v nádherném přírodním prostředí na ploše o rozměrech osmašedesát hektaru, které návštěvníkům nabízí velké množství záludných vodních kanálů, vodních jezírek, biotopů a mnoho písečných bunkrů.¹¹² Baseball byl na Hluboké založen ředitelem Americké

¹⁰⁹ Srov. CHORVÁT, I., ŠAFR, J., *Volný čas, společnost, kultura*, r. 2019, s. 158.

¹¹⁰ Srov. Současnost obce Hluboká nad Vltavou [online]. [cit. 22-02-16]. Dostupné na WWW: <<https://www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/4460/hluboka-nad-vltavou/soucasnost/>>.

¹¹¹ Srov. MITTER, A. *Zaprášené vzpomínky na Hlubokou*, s. 327.

¹¹² Srov. Golf město Hluboká nad Vltavou [online]. Hluboká nad Vltavou, 2022 [cit. 22-02-28]. Dostupné na WWW: <<https://www.hluboka.cz/aktivity/69-golf>>.

jazykové školy nacházející se v Hluboké nad Vltavou panem Gregem Edwardsem. Vybudování baseballového programu věnoval Greg Edwards většinu svého volného času, stejně jako většina hráčů z řad hlubockých dětí, mládeže a výpomocí tělocvičné jednoty Sokol. Hráči zde mají k dispozici tréninkové hřiště, klubovny nebo soutěžní hřiště nacházející se na Podskalské louce. Zasluhou nadšení ze studování, trénování a spolupracování chlapců i děvčat z Hluboké vznikla první Jihočeská baseballová liga.¹¹³ Hlubocký baseballový klub je organizován tělocvičnou jednotou Sokol a má za sebou úspěšnou řadu týmových vítězství. Klub v současnosti vede předseda David Šťastný. Baseballový klub pořádá každý rok události, kterými jsou například vánoční večírky, plesy nebo slavnostní zahájení a ukončení sezóny. Též provozuje několik hráčských kategorií, včetně přípravky a vede baseballové kroužky na několika základních školách.¹¹⁴

5.2. Centrum volného času Poškolák

Další výrazný subjekt, který se věnuje dětem a mládeži v Hluboké nad Vltavou nese název Centrum volného času Poškolák. Centrum volného času pro děti a mládež, nabízí širokou škálu zájmových aktivit.

Toto centrum se snaží rozvíjet schopnosti a dovednosti dětí, stará se o jejich fyzický rozvoj, ale především o rozvoj duševní. Činností centra jsou nejen zájmové kroužky, ale také jednorázové projekty zaměřené na děti a jejich dospělý doprovod. Centrum volného času Poškolák organizuje různorodé aktivity pro děti z mateřských i základních škol, kterými jsou například letní slavnosti, příměstské tábory, lampiónové průvody nebo stezky odvahy. Centrum volného času Poškolák se nachází v základní škole města Hluboká nad Vltavou, které má k dispozici místnost na taneční kroužky, místnost pro výtvarné obory, keramickou dílnu nebo též učebnu pro obory vzdělávací. Díky přívětivému vedení školy je umožněno využívat další prostory školního zařízení, jimiž jsou tělocvična a malý sál. Centrum volného času nabízí také aktivity určené pro dospělé.¹¹⁵

¹¹³ Srov. MITTER, A. *Zaprášené vzpomínky na Hlubokou*, s. 327.

¹¹⁴ Srov. Hluboká Baseball & Softball Club z.s. [online]. Hluboká nad Vltavou, 2018–2022 [cit. 22-02-28]. Dostupné na WWW: <<https://www.baseball-hluboka.cz/klub>>.

¹¹⁵ Srov. Centrum volného času Poškolák [online]. [cit. 22-03-01]. Dostupné na WWW: <<https://cvc-poskolak.cz>>.

Závěr

Hlavním cílem mé bakalářské práce bylo zmapovat a shromáždit všechny dostupné informace o volnočasových aktivitách a spolcích v městě Hluboká nad Vltavou v období let 1900 až 1950 a přiblížit tak proměny života v tomto městě, které byly v těchto letech často ovlivňovány historickými událostmi.

Hlavní částí bakalářské práce bylo zpracovávání archivních materiálů, mezi které patří městské kroniky, školní kroniky a pamětní knihy s výjimkou hlubockého zpravodaje. Podstatná část této práce byla zpracována z dostupných pramenů, literatury a materiálů z městské knihovny v Hluboké nad Vltavou, z digitálního archivu státního oblastního archivu v Třeboni a odborné literatury s obecně platnými definicemi. Má bakalářská práce obsahuje popis různorodých volnočasových aktivit, kterým se obyvatelé města v Hluboké nad Vltavou věnovali v daném časovém období, včetně popisu konkrétních volnočasových spolků.

I přesto, že jsem měla občasné potíže v hledání dostupných zdrojů, jsem přesvědčena, že se mi podařilo shromáždit a popsat všechny dostupné informace k danému tématu a proto mohl být cíl mé práce splněn.

Z materiálů, které jsem během prepisování používala, vyplývá, že i po období tragických válečných událostí, jimiž byly obě světové války, se vždy obyvatelé města dokázali sjednotit a najít společně sílu pro obnovení volnočasových činností a spolků. Na základě bádání a výsledků své bakalářské práce se domnívám, že město Hluboká nad Vltavou patřilo k městům s velice rozvinutým kulturním životem, které mělo vhodné zázemí pro rozvoj celé řady volnočasových aktivit spojené s aktivitami konané místními školami. Je zjevné, že události v období obou válek měly velký vliv na kulturní a společenské dění nejen mezi občany města Hluboké nad Vltavou, ale též pro celou společnost země České. Z archivního výzkumu také vyplývá, že si společnost v Hluboké nad Vltavou především zakládala na sociálním, kulturním a sportovním fenoménu doby. Lidé se mezi sebou respektovali, záleželo jim na blízkém okolí a především na tom, jak jejich město vzkvétá a prosperuje. Kvůli často zakládaným nadacím a dobročinným sbírkám můžu poukázat na to, že v tomto ohledu záleželo občanům nejen na osobním rozvoji, ale také na rozvoji ostatních s ochotou si vzájemně pomáhat.

Tuto práci jsem strukturovala do několika kapitol. V první kapitole jsem se věnovala vymezení pojmu volný čas a v následujících čtyřech kapitolách jsem se zaměřovala na historii, školství, válečné události, kulturu a stručnou současnost volnočasových aktivit v Hluboké nad Vltavou. I přesto, že volnočasové aktivity v období let 1900 až 1950 v Hluboké nad Vltavou byly oproti současnosti více omezené a lidé měli méně dostupných možností na aktivní a smysluplné trávení volného času ve veřejném prostoru, měli obyvatelé Hluboké spoustu nápadů, jak volný čas ve svém životě trávit a tím i zakládat různorodé volnočasové aktivity a spolky. Největší oblibou hlubockých obyvatel se staly tělocvičné a sportovní aktivity, divadelní a pěvecká představení či návštěvy biografu a zoologické zahrady. Mezi nejstarší spolky, které mají ve městě Hluboká nad Vltavou dlouholetou tradici a fungují až dodnes, můžeme zařadit pěvecký sbor Záviš, sbor dobrovolných hasičů či český tělocvičný spolek Sokol.

Psaní této bakalářské práce bylo pro mne velice poučné, přičemž jsem si obohatila znalosti z oblasti historie spolků a volnočasových aktivit. To, že dělám užitečnou věc, se mi potvrdilo i tím, že lidé z Hluboké nad Vltavou, kteří mi pomáhali při dohledání pramenů a literatury na toto téma, projevíli zájem i o tištěnou podobu této bakalářské práce.

Seznam použitých zdrojů

Periodika

Zpravodaj Hluboké nad Vltavou. Hluboká nad Vltavou: Městský úřad, 1961–1989. ISBN neuvedeno.

Tištěné prameny

Almanach ke 150. výročí založení pěveckého sboru Záviš v Hluboké nad Vltavou (1863–2013), aneb, od počátku po současnost. Hluboká nad Vltavou: Ženský pěvecký sbor Záviš, 2013. ISBN 978-80-260-5006-3.

MARŠÍK, Jarolím. *Paměti města Hluboké*. Hluboká: město, 1923. ISBN neuvedeno.

Shuší životní úroveň a volný čas pro každého? Poloveřejný prostor 1918-1945. Stálá expozice. Dějiny 20. století, Národní muzeum. Praha. Výstavní panel.

Zámek Hluboká. České Budějovice: ATIKA, 1995. ISBN neuvedeno.

Monografie

HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.

CHORVÁT, Ivan a Jiří ŠAFR a kol. *Volný čas, společnost, kultura: Česko - Slovensko*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2019. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-270-8.

KAPLÁNEK, Michal. *Čas volnosti-čas výchovy: pedagogické úvahy o volném čase*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0450-3.

KNAPÍK, Jiří a Martin FRANC. *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948–1967*. Praha: Academia, 2011. Šťastné zítřky (Academia). ISBN 978-80-200-2019-2.

KOBLASA, Pavel a Daniel KOVÁŘ. *Hluboká nad Vltavou v proměnách staletí*. České Budějovice: Historicko-vlastivědný spolek v Českých Budějovicích pro město Hlubokou nad Vltavou, 2012. ISBN 978-80-905244-6-0.

KOVÁŘ, Daniel a Pavel KOBLASA. *Město jménem Hluboká*. Rudolfov: Nakladatelství Jelmo, 1997. Drobnosti českého jihu. ISBN 80-238-1619-5.

MITTER, Alena. *Zaprášené vzpomínky na Hlubokou*. [Hluboká nad Vltavou]: Město Hluboká, 2018. ISBN 978-80-270-4875-5.

PÁVKOVÁ, Jiřina et al. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času*. 3. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 4. aktualiz. vyd. [i.e. Vyd. 5.]. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-416-8.

RANDÁK, Jan. *Dějiny českých zemí*. Vydání druhé. Praha: Knižní klub, 2016. Universum (Knižní klub). ISBN 978-80-242-5503-3.

SRBA, Bořivoj. *Z osudů českých divadel z nacistické okupace (1939–1945)*. Brno: Univerzita J.E. Purkyně, 1971. ISBN neuvedeno.

ŠERÁK, Michal. *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-551-6.

Internetové zdroje

Alšova jihočeská galerie [online]. [cit. 22-02-03]. Dostupné na WWW: <<https://www.ajg.cz/knihovna.html>>.

Centrum volného času Poškolák [online]. [cit. 22-03-01]. Dostupné na WWW: <<https://cvc-poskolak.cz>>.

DigiArchiv SOA v Třeboni: Archiv SokA České Budějovice. *Kronika obecní*. Datace: 1922–1966, Hluboká nad Vltavou [online]. 2007–2022 [cit. 22-01-16]. Dostupné na WWW: <<https://digi.ceskearchivy.cz/248/1>>.

DigiArchiv SOA v Třeboni: Archiv SokA České Budějovice, kronika společenské organizace. *Kniha pamětní*. Datace: 1909–1921, Hluboká nad Vltavou [online]. 2007–2022 [cit. 22-02-16]. Dostupné na WWW: <<https://digi.ceskearchivy.cz/200167/1>>.

DigiArchiv SOA v Třeboni: Archiv SokA České Budějovice, kronika školní. *Kronika divčí obecné školy v Hluboké nad Vltavou*. Datace: 1898–1930, Hluboká nad Vltavou [online]. 2007–2022 [cit. 22-12-15]. Dostupné na WWW: <<https://digi.ceskearchivy.cz/277/1>>.

DigiArchiv SOA v Třeboni: Archiv SokA České Budějovice, kronika školní. *Kronika měšťanské školy v Hluboké n. Vltavou*. Datace: 1920–1940, Hluboká nad Vltavou [online]. 2007–2022 [cit. 22-02-13]. Dostupné na WWW: <<https://digi.ceskearchivy.cz/274/1>>.

Golf město Hluboká nad Vltavou [online]. Hluboká nad Vltavou, 2022 [cit. 22-02-28]. Dostupné na WWW: <<https://www.hluboka.cz/aktivity/69-golf>>.

Hluboká Baseball & Softball Club z.s. [online]. Hluboká nad Vltavou, 2018–2022 [cit. 22-02-28]. Dostupné na WWW: <<https://www.baseball-hluboka.cz/klub>>.

Současnost obce Hluboká nad Vltavou [online]. [cit. 22-02-16]. Dostupné na WWW: <<https://www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/4460/hluboka-nad-vltavou/soucasnost/>>.

Včelařský spolek Hluboká [online]. 2022 [cit. 22-01-21]. Dostupné na WWW: <<https://vshluboka.estranky.cz/clanky/historie.html>>.

90 let organizovaného sportovního rybolovu na Hluboké [online]. Hluboká nad Vltavou: Vladimír Kavka, 2013 [cit. 22-01-19]. Dostupné na WWW: <<http://mo-hluboka.wz.cz/Z%20historie.html>>.

Seznam zkratek

ROH - Revoluční odborové hnutí

SS - Schutzstaffel, česky Ochranný oddíl

SSSR - Svaz sovětských socialistických republik

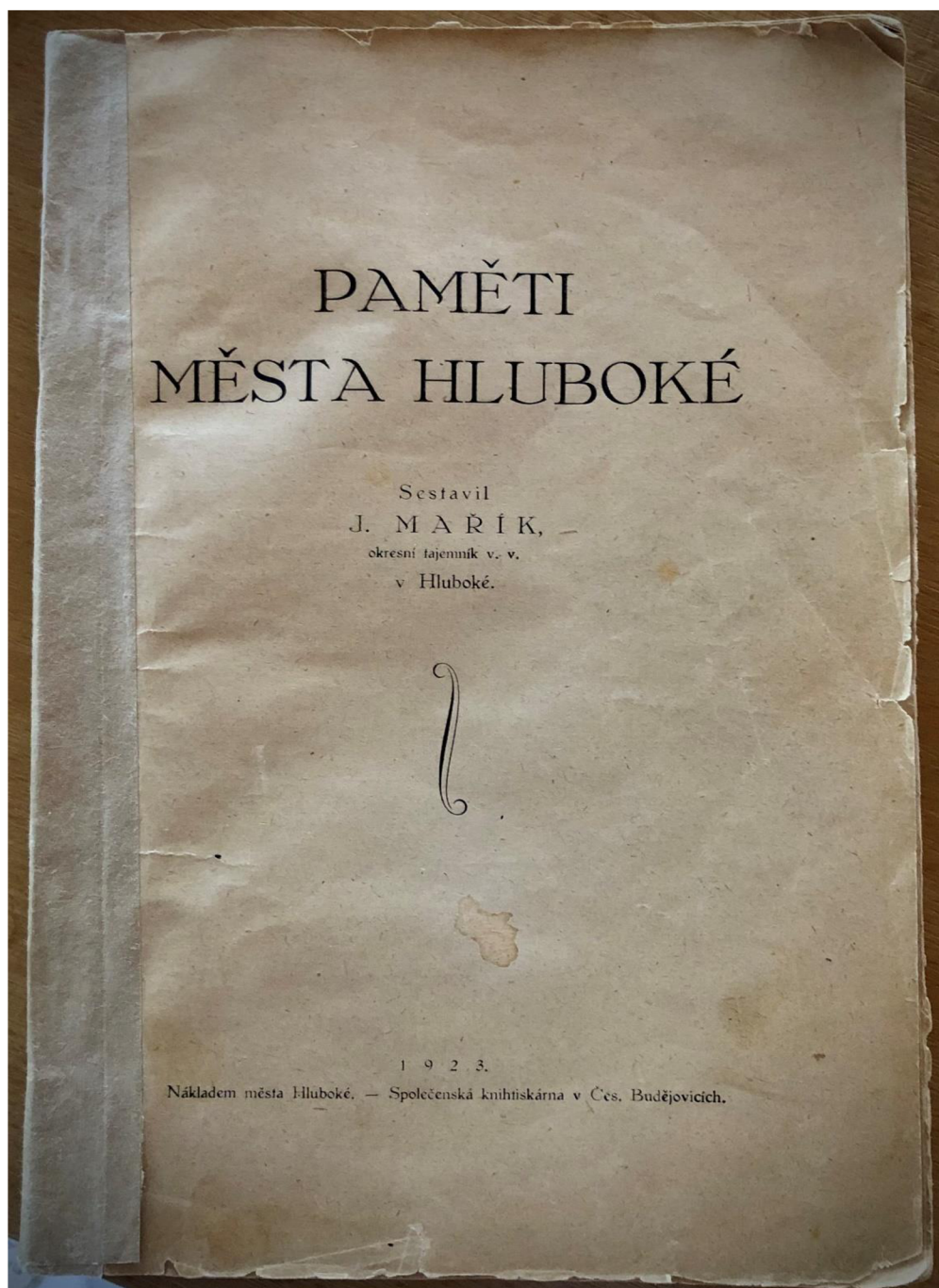
TJ - Tělovýchovná jednota

Seznam příloh

- Příloha I. Paměti města Hluboké**
- Příloha II. Pět generací v podzámčí**
- Příloha III. Hluboká nad Vltavou v proměnách staletí**
- Příloha IV. Město jménem Hluboká**
- Příloha V. Zaprášené vzpomínky na Hlubokou**
- Příloha VI. Stálá expozice. Dějiny 20. století, Národní muzeum. Praha.**

Přílohy

Příloha I. Paměti města Hluboké

Obr. 1 Titulní strana pamětní knihy města Hluboké, r. 1923.

K sepsání těchto pamětí použito bylo archivu města Hluboké, z něhož mnoho spisů z dřívější doby schází, starých i nových knih pozemkových, cechovních listin a záznamů, matrik farních, zápisů zdejší obce israelitské, částečně archivu Schwarzenberského v Hluboké a výsledků pátrání na místech samých.

Voleny byly jen ony děje, jež jsou význačné pro posouzení všeho toho, co mělo vliv na vytváření zdejších poměrů. Zprávy a úryvky mají ponejvíce podklad písemnostní a poskytují věrný obraz tehdejších poměrů a vývinu Hluboké (Podhradí a oddílů) v době poddanství, v níž počalo první osídlování a v době, jež nastala po zrušení poddanství a roboty, kdy lid nemohl se dlouho vzpamatovati ze své ztrnulosti.

Toliko řemeslníkům lze vděčiti za to, že poměry v době té nestaly se ještě horšími. Tyto jsouce až na některé výjimky svobodní, oživovali jaksi lid poddaný; usazovali se zde již začátkem 16. století ne-li ještě dříve. Z hospodářů, kteří se mohli toliko z výnosu pozemkového uživiti, bylo jenom několik; při většině domů bylo buď jen nepatrně pozemků nebo zcela žádných, a na takových domech usazovali se řemeslníci, kteří pomocí svého řemesla se živili. Poněvadž tito byli přirozeně daleko pokročilejší než lid poddaný, který jen živořil, stali se později nejdůležitějším činitelem v obci.

Jest patrný rozdíl pokud se jedná o vzrůst měst, mezi městem lidem svobodným založeným a obývaným, a městem, jež vzniklo z různých těch milostí své vrchnosti.

Než i po ústavě roku 1848 vynucené nezlepšily se valně poměry. Obecné školství stálo na nejnižším stupni, vyšších škol úplně českých na venkově ještě nebylo a národní vědomí probouzelo se teprve ze svého více jak 200 let trvajícího spánku mrtvolného. Lid sice uniknul robotě hmotné, ale v duševní a národnostní porobě zůstal a musel se z ní pracně dobývati a i ještě v tom bylo mu všemožně bráněno.

Vedle toho vydány byly později zákony, jimiž lidu dána byla samospráva, avšak bylo třeba daleko větší občanské vyspělosti, aby výhod ze zákona toho plynoucích mohlo se na prospěch vývoje obce plně využiti.

Doufejme, že nyní, kdy dosaženo bylo úplného osvobození národa našeho, bude možno v brzku nahraditi vše, čehož z té či jiné příčiny bylo zameškáno nebo nemohlo býti opatřeno, tak aby i Hluboká řaditi se mohla k městům nejpokročilejším.

∩

Obr. 2 Úvodní strana knihy paměti města Hluboké, r. 1923.

Příloha II. Pět generací v podzámčí

Obr. 3 Titulní strana pamětní a současně zakládající knihy hlubockého hasičského sboru, r. 1876.

Příloha III. Hluboká nad Vltavou v proměnách staletí

Obr. 4 Hasičská zbrojnice ve třicátých letech, 20. století.

Příloha IV. Město jménem Hluboká

Obr. 5 Sokolský průvod městem při župním sletu, r. 1934.

Příloha V. Zaprášené vzpomínky na Hlubokou

Obr. 6 Oslava 70 let spolku Závěš, r. 1936.

Obr. 7 Současné fotografie loutek Tomáše Dubského v Městském muzeu Týn nad Vltavou.

Obr. 8 Propagační plakát Dělnické tělocvičné jednoty vystavený v Národním muzeu, 20. století, r. 1930.

Abstrakt

Šídlová, K. *Volnočasové aktivity v Hluboké nad Vltavou v letech 1900–1950*. České Budějovice: 2022. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Teologická fakulta. Katedra teologických věd. Vedoucí práce Prof. ThLic. PaedDr. Martin Weis, Th.D.

Klíčová slova: volný čas, volnočasové aktivity, spolky, město Hluboká nad Vltavou, historie, válečná období, obecní kronika, archiv, Sokol, divadlo

Práce se zabývá zkoumáním volnočasových aktivit ve městě Hluboká nad Vltavou v letech 1900 až 1950. Tvoří ji pět kapitol. V první kapitole se zaměřuji na vymezení pojmu volný čas, pojetí na volný čas a historický vývoj volného času. Druhou kapitolu věnuji dějinám města v kontextu válečných období v letech 1900 až 1950 v Hluboké nad Vltavou. Třetí kapitolu věnuji školství městu Hluboká nad Vltavou. Zde propojuji historii škol v Hluboké nad Vltavou a válečná období ve školách ve vztahu k volnočasovým aktivitám. Hlavní myšlenkou čtvrté kapitoly je popsat všechny volnočasové aktivity v Hluboké nad Vltavou a volnočasové spolkové činnosti. V páté kapitole se stručně věnuji současnosti volnočasových aktivit v Hluboké nad Vltavou. V práci je použita metodologie historické práce formou sběru dat ze všech dostupných pramenů a literatury.

Abstract

Leisure time activities in the city of Hluboká nad Vltavou during the time period from 1900–1950.

Key words: leisure time, leisure time activities, leisure fellowships, the city of Hluboká nad Vltavou, history, war period, municipal chronicle, archive, Sokol, theatre

This thesis focuses on studying leisure time activities in the city of Hluboká nad Vltavou during the time period from 1900 to 1950. It has five chapters. The first chapter concentrates on the definition of basic terms such as leisure time, the concept of leisure time activities and historical development of leisure time. The second chapter belongs to the history of Hluboká nad Vltavou in context with the war period between 1900 and 1950. The third chapter describes the school system of Hluboká nad Vltavou. In this chapter I also connect the history of Hluboká nad Vltavou schools and the war period at other schools-with focus on the leisure time activities. The main idea of the fourth chapter is to depict leisure time activities in Hluboká nad Vltavou and the leisure fellowships in this city. In the fifth chapter I briefly describe the current situation of leisure time activities in Hluboká nad Vltavou. This thesis was made by collecting historical and current data from all available historical sources and bibliography.